

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK DEN HAAG

RTL Nieuws-Onderzoeksredactie
de heer R. Geeraedts
Postbus 15016
1200 TV HILVERSUM

Directie Juridische Zaken

Prins Clauslaan 8
2595 AJ DEN HAAG
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG
www.minlnv.nl

Onze referentie
50543

Datum 24 september 2009
Betreft Beslissing Wob-verzoek inzake besluitvorming Westerschelde

Geachte heer Geeraedts,

Bij e-mail van 24 augustus 2009 heeft u bij het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (hierna: LNV) een verzoek ingediend op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: Wob). Hierin heeft u verzocht om kopieën van alle documenten uit de periode 23 maart 2009 tot en met 24 april 2009 inzake de besluitvorming die geleid heeft tot het kabinetsstandpunt omtrent het uitdiepen van de Westerschelde en natuurherstel van de Westerschelde.

In een aanvulling op dit verzoek, per e-mail gedaan op diezelfde datum, heeft u daarnaast verzocht om kopieën van adviezen van de Directie Juridische Zaken van het Ministerie van LNV inzake het uitdiepen van de Westerschelde. U heeft daarbij aangegeven dat dit aanvullende verzoek niet is beperkt tot de bovengenoemde periode.

Ik beschik over de documenten die zijn opgenomen in bijgaande inventarislijst. Daarvan zijn de documenten onder nr. 80 tot en met 101 afkomstig van de Directie Juridische Zaken.

Verschillende van de documenten komen in de archieven tweemaal of vaker voor. In het geval ik deze documenten openbaar maak verstrek ik ze als regel slechts eenmaal, bijvoorbeeld in het geval deze documenten meerdere malen als bijlage bij een (niet inhoudelijke) e-mail zijn doorgestuurd en de betrokken e-mails wel afzonderlijk in de inventarislijst zijn opgenomen.

Ten aanzien van de openbaarmaking van de documenten waarover ik beschik heb ik het volgende overwogen en besloten.

Relevante regelgeving: Wet openbaarheid van bestuur

Op grond van artikel 1, onder b, van de Wob wordt onder een bestuurlijke aangelegenheid verstaan: een aangelegenheid die betrekking heeft op het beleid van een bestuursorgaan, daaronder begrepen de voorbereiding en de uitvoering ervan.

Leven
van het land,
geven
om natuur.

Op grond van artikel 1, onder c, van de Wob wordt onder intern beraad verstaan: het beraad over een bestuurlijke aangelegenheid binnen een bestuursorgaan, dan wel binnen een kring van bestuursorganen in het kader van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een bestuurlijke aangelegenheid.

Directie Juridische Zaken

Datum

24 september 2009

Onze referentie
50543

Ingevolge het bepaalde in artikel 3, eerste lid, van de Wob, kan eenieder een verzoek om informatie neergelegd in documenten over een bestuurlijke aangelegenheid richten tot een bestuursorgaan of een onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werkzame dienst, instelling of bedrijf.

Ingevolge het bepaalde in artikel 3, tweede lid, van de Wob, vermeldt de verzoeker bij zijn verzoek de bestuurlijke aangelegenheid of het daarop betrekking hebbend document, waarover hij informatie wenst te ontvangen.

Ingevolge het bepaalde in artikel 3, vijfde lid, van de Wob, wordt een verzoek om informatie ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11 van deze wet.

Ingevolge het bepaalde in artikel 10, tweede lid, van de Wob, blijft het verstrekken van informatie ingevolge de Wob achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:

- a. de betrekkingen van Nederland met andere staten en met internationale organisaties;
- b. de economische of financiële belangen van de Staat, de andere publiekrechtelijke lichamen of de in artikel 1a, onder c en d, bedoelde bestuursorganen;

(...)

- e. de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;

(...).

Ingevolge het bepaalde in artikel 11, eerste lid, van de Wob, wordt in geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, geen informatie verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen.

Overwegingen

Het uitgangspunt van de Wob is het publieke belang van een goede en democratische bestuursvoering. Bij de afweging omtrent het openbaar maken van een document mag de persoon of het oogmerk van de verzoeker geen enkele rol spelen. Een document dat op basis van de Wob openbaar wordt gemaakt, is openbaar voor iedereen.

Openbaarmaking van enkele documenten raakt de belangen van de betrokken derden rechtstreeks. Het is niet ondenkbaar dat zij bezwaren zouden hebben tegen de openbaarmaking van deze documenten. Daarom heb ik hen op grond van artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht in de gelegenheid gesteld hun zienswijze omtrent deze openbaarmaking kenbaar te maken. De betrokken derden hebben aangegeven geen bezwaar te hebben tegen openbaarmaking.

Namen, telefoonnummers (werk en privé) en e-mailadressen van medewerkers van het Ministerie van LNV en andere organisaties en instellingen zijn gegevens die zodanig persoonlijk van aard zijn - deze gegevens hebben immers betrekking op de bewegingsvrijheid van betrokkenen - dat openbaarmaking hiervan een inbreuk vormt op de eenieder toekomende eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer. Naar mijn oordeel weegt ten aanzien van deze informatie de persoonlijke levenssfeer van de betrokkenen zwaarder dan het algemene, publieke belang van openbaarheid van die informatie.

Directie Juridische Zaken

Datum
24 september 2009

Onze referentie
50543

Daarom zijn in alle documenten de namen en andere persoonsgegevens van betrokken medewerkers verwijderd op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, Wob.

Bepaalde documenten bevatten informatie die verband houden met de betrekkingen van Nederland met andere staten en met internationale organisaties, zoals documenten die samenhangen met het voeren van overleg met afgevaardigden van deze staten en organisaties.

In dit geval betreft het internationale contacten tussen overheden en organisaties die onder meer van belang zijn voor de informatie-uitwisseling. In het kader van goed overleg tussen staten en organisaties en uitwisseling van informatie, dient dit te gebeuren in een omgeving van vertrouwelijkheid. Openbaarmaking van dergelijke informatie zal deze vertrouwelijkheid schaden.

Het belang dat Nederland en de betrokken staten en organisaties in dit opzicht hebben weegt naar mijn oordeel zwaarder dan het belang van openbaarmaking van deze informatie.

Deze informatie wordt daarom niet openbaar gemaakt op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder a, Wob.

Dit heeft betrekking op de documenten onder nr. 2 tot en met 8, 12, 17, 18, 20 tot en met 25, 26 (eerste bijlage), 27 tot en met 29, 31, 41, 46, 49, 51 tot en met 53, 58, 59, 61, 62, 64, 68, 70, 77, 80, 87, 88, 92, 101 (de nota en bijlagen 3 en 4), 102, 103, 104 (de bijlagen), 105 tot en met 107, 111 tot en met 115, 118 en 119.

Bepaalde documenten bevatten informatie die de economische of financiële belangen van de Staat raken. De Nederlandse besluitvorming inzake de Westerschelde heeft implicaties die mede van economische en financiële aard zijn voor derden. Openbaarmaking van de documenten als hier bedoeld kan Nederland op voorhand in een ongelijke onderhandelingspositie plaatsen die nadelig is voor de economische en financiële belangen van de Staat. Deze belangen wegen in dit geval naar mijn oordeel zwaarder dan het belang van openbaarmaking van de bedoelde informatie.

Deze informatie wordt daarom niet openbaar gemaakt op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder b, Wob.

Dit heeft betrekking op de documenten onder nr. 2 tot en met 8, 12, 17, 18, 20 tot en met 25, 26 (eerste bijlage), 27 tot en met 29, 31, 41, 46, 51 tot en met 53,

58, 59, 64, 68, 70, 77, 80, 101 (de nota), 102, 103, 104 (de bijlagen), 105 tot en met 107, 111 tot en met 115, 118 en 119.

Directie Juridische Zaken

Verreweg het grootste deel van de documenten is te kwalificeren als stukken bestemd voor intern beraad.

Datum
24 september 2009

Onze referentie
50543

Passages van louter feitelijke aard in deze documenten zijn openbaar.

Artikel 11, eerste lid, Wob bepaalt dat in geval van een verzoek om informatie uit documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad, geen informatie wordt verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen. Persoonlijke beleidsopvattingen zijn "een opvatting, aanbeveling of conclusie van één of meer personen over een bestuurlijke aangelegenheid en de daartoe door hen aangevoerde argumenten" (artikel 1, onder f, Wob). De bescherming van persoonlijke beleidsopvattingen staat centraal in de wetsgeschiedenis van de Wob. De gedachte daarbij was en is dat ambtenaren en alle andere bij het intern beraad betrokkenen vrijelijk de mogelijkheid moeten hebben hun opvattingen te uiten zonder dat zij, dan wel hun bewindspersonen, daarmee naderhand worden geconfronteerd. Anderzijds moeten bewindspersonen zich in vrijheid en vertrouwelijkheid kunnen laten adviseren door hun ambtenaren en anderen zonder dat zij daar naderhand op kunnen worden aangesproken (Memorie van Antwoord, *Kamerstukken II* 1987/88, 19 859, nr. 6, p. 13 en 14).

Het bovenstaande geldt ook voorzover passages van feitelijke aard verweven zijn met persoonlijke beleidsopvattingen, bijvoorbeeld waar sprake is van een gewogen selectie van of een opvatting over bepaalde feiten.

Artikel 11, tweede lid, Wob bepaalt dat over persoonlijke beleidsopvattingen met het oog op een goede democratische bestuursvoering informatie *kan* worden verstrekt, maar niet in tot personen herleidbare vorm. Naar mijn opvatting is voor toepassing van artikel 11, tweede lid, Wob in dit geval geen plaats, omdat openbaarmaking (ook in geobjectiveerde vorm) van de onderhavige persoonlijke beleidsopvattingen niet in het belang van een goede en democratische bestuursvoering is.

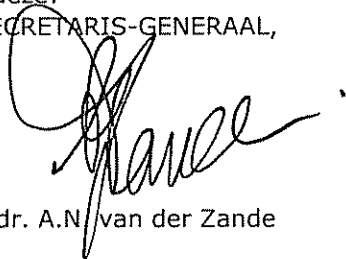
Het bovenstaande heeft betrekking op de documenten onder nr. 1 tot en met 6, 7 (tweede en laatste alinea van de e-mail), 8 tot en met 14, 15 (tweede volzin onder kopje 'Februari 2009' en tekst onder kopje 'Maart 2009'), 16 tot en met 25, 26 (de e-mail en de eerste bijlage), 27 tot en met 31, 37 tot en met 43, 46 tot en met 49, 51 tot en met 53, 55 (tweede volzin in de e-mail), 56 tot en met 59, 61 tot en met 63, 66 tot en met 68, 70, 75 tot en met 77, 79 tot en met 81, 83 tot en met 100, 101 (de nota), 102 tot en met 108, 110 tot en met 119.

Beslissing

Van de documenten op de inventarislijst zijn de documenten onder nr. 35, 60 (de bijlage), 65 (de bijlage), 82 en 101 (bijlagen 1, 7, 8 en 9) reeds openbaar. Ik maak de documenten onder nr. 7, 15, 26 (de e-mail en de tweede bijlage, identiek aan 101, bijlage 2), 32 (identiek aan 36) tot en met 34, 44 (identiek aan 74), 45, 50, 54, 55, 69, 71 tot en met 73, 78, 101 (bijlagen 5 en 6), 109 en 120 tot en met 122 (voor zover relevant voor de desbetreffende bestuurlijke

aangelegenheid) hierbij openbaar, met weglating van namen en
persoonsgegevens van medewerkers van het Ministerie van LNV en andere
organisaties en instellingen, alsmede van passages die vallen onder een of meer
van de andere uitzonderingsgronden of beperkingen zoals boven weergegeven.
De overige documenten maak ik niet openbaar.

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN
VOEDSELKwaliteit,
voor deze:
DE SECRETARIS-Generaal,

prof. dr. A.N. van der Zande

Directie Juridische Zaken

Datum
24 september 2009

Onze referentie
50543

Inventaris behorend bij het Wob-verzoek Westerschelde

Nr.	Omschrijving document
1	E-mail 24 maart 2009 15:56
2	E-mail 26 maart 2009 16:44, met bijlage
3	E-mail 7 april 2009 20:34
4	E-mail 7 april 2009 20:45
5	E-mail 7 april 2009 23:03, met bijlage
6	E-mail 8 april 2009 14:15, met bijlage
7	E-mail 14 april 2009 10:32, met bijlage
8	E-mail 16 april 2009 8:43
9	E-mail 16 april 2009 17:43, met bijlage
10	E-mail 16 april 2009 17:44, met bijlage
11	E-mail 16 april 2009 17:44, met bijlage
12	E-mail 16 april 2009 18:25
13	E-mail 16 april 2009 22:21, met bijlage
14	E-mail 17 april 2009 10:28
15	E-mail 20 april 2009 17:04, met bijlage
16	E-mail 20 april 2009 17:58
17	E-mail 24 april 2009 15:56, met bijlage
18	E-mail 24 april 2009 17:03
19	E-mail 16 april 2009 17:41, met bijlage
20	E-mail 7 april 2009 1:34
21	E-mail 16 april 2009 0:23
22	E-mail 16 april 2009 19:22
23	E-mail 8 april 2009 14:16, met bijlage
24	E-mail 7 april 2009 13:20, met bijlage
25	E-mail 7 april 2009 20:07, met bijlage
26	E-mail 4 april 2009 16:22, met 2 bijlagen
27	E-mail 6 april 2009 22:00, met bijlage
28	E-mail 6 april 2009 8:33, met bijlage
29	E-mail 1 april 2009 13:50, met 2 bijlagen
30	E-mail 26 maart 2009 13:26, met 2 bijlagen
31	E-mail 24 maart 2009 18:20
32	E-mail 20 april 2009 14:01, reactie op e-mail 20 april 2009 13:30
33	E-mail 17 april 2009 15:31
34	E-mail 17 april 2009 12:07
35	Definitieve versie tekst kabinetsstandpunt natuurherstel Westerschelde d.d. 17 april 2009
36	E-mail 17 april 2009 12:01, met bijlage
37	E-mail 17 april 2009 0:05
38	E-mail 17 april 2009 8:03
39	E-mail 16 april 2009 23:56, met bijlage
40	E-mail 20 april 2009 17:39
41	E-mail 20 april 2009 17:30, met bijlage
42	E-mail 22 april 2009 15:17
43	E-mail 23 april 2009 9:43
44	E-mail 23 april 2009 9:48, met bijlage
45	E-mail 23 april 2009 11:16
46	E-mail 23 april 2009 15:13
47	E-mail 21 april 2009 12:32, met bijlagen
48	E-mail 21 april 2009 10:31
49	E-mail 23 april 2009 15:53, met bijlage

50	E-mail 23 april 2009 16:47
51	E-mail 23 april 2009 18:17, met bijlage
52	E-mail 24 april 2009 13:47, met 2 bijlagen
53	E-mail 24 april 2009 15:22, met bijlage
54	E-mail 24 april 2009 15:26
55	E-mail 24 april 2009 16:04, met bijlage
56	E-mail 24 april 2009 16:13
57	E-mail 24 april 2009 16:25, met bijlage
58	E-mail 24 april 2009 17:28
59	E-mail 20 april 2009 16:36, met bijlage
60	E-mail 17 april 2009 13:55, met bijlage
61	E-mail 6 april 2009 14:34 met onderliggende mails
62	E-mail 2 april 2009 11:34, met bijlage
63	E-mail 17 april 2009 15:54
64	E-mail 17 april 2009 15:16
65	E-mail 17 april 2009 13:40, met bijlage
66	E-mail 17 april 2009 10:12, met bijlage
67	E-mail 16 april 2009 17:44, met bijlage
68	E-mail 9 april 2009 18:19, met bijlage
69	E-mail 17 april 2009 16:09, met bijlage
70	Nota 24 april 2009 kenmerk DRZZ09.1558
71	E-mail 30 maart 2009 13:53
72	E-mail 17 april 2009 15:11
73	E-mail 22 april 2009 11:38
74	Brief Tweede Kamer 21 april 2009, kenmerk 2009Z07690, met bijlage (stenogram)
75	E-mail 23 april 2009 9:43
76	E-mail 20 april 2009 16:31
77	E-mail 20 april 2009 16:14, met bijlage
78	E-mail 24 april 2009 14:50
79	E-mail 21 april 2009 12:34
80	Notitie 23 oktober 2008, met bijlage
81	Minute 6 december 2007, kenmerk TRCJZ/2007/3952 brief aan Tweede Kamer (met toelichting)
82	Brief 6 december 2007, kenmerk TRCJZ/2007/3952, aan Tweede Kamer
83	Conceptbrief 5 december 2007, kenmerk TRCJZ/2007/3952, aan Tweede Kamer
84	E-mail 6 december 2007 14:56
85	E-mail 6 december 2007 9:16, met bijlage
86	E-mail 6 december 2007 14:28
87	Fax 6 december 2007, met bijlage
88	Conceptnota (niet uitgegaan) 6 december 2007, TRCJZ/2007/3990, met 2 bijlagen
89	Nota 7 april 2008, kenmerk TRCJZ/2008/887, met 2 bijlagen
90	Nota 3 juni 2008, kenmerk TRCJZ/2008, 1558
91	Conceptnota (niet uitgegaan) 10 juni 2008, kenmerk TRCJ/2008/1633, met 3 bijlagen
92	Nota 11 juni 2008, kenmerk TRCJZ/2008/1651
93	Nota 27 juni 2008, kenmerk TRCJZ/2008/1840, met bijlagen
94	Minute 9 juni 2008, kenmerk TRCJZ/2008/1499 (met toelichting)
95	Notitie 30 oktober 2008, met bijlage
96	Minute 6 maart 2008, kenmerk TRCJZ/2008/348 (met toelichting)
97	Minute 6 juni 2008, kenmerk TRCJZ/2008/1461 (met toelichting)
98	Minute 17 april 2008, kenmerk TRCJZ/2008/1139 (met

	toelichting)
99	Nota 2 juli 2008, kenmerk TRCJZ/2008/1901, met bijlage
100	Minute 3 juli 2008, kenmerk TRCJZ/2008/1939 (met toelichting)
101	Nota 20 april 2009, kenmerk TRCJZ/2009/1158, met 9 bijlagen
102	E-mail 26 maart 2009 12:31
103	E-mail 1 april 2009 21:55 met achterliggende stukken
104	E-mail 1 april 14:40, met 2 bijlagen
105	E-mail 7 april 2009 19:21, met bijlage
106	E-mail 7 april 2009 19:45
107	E-mail 7 april 2009 20:25
108	E-mail 7 april 2009 9:22, met bijlage
109	E-mail 7 april 2009 9:23, met bijlage
110	E-mail 14 april 2009 8:57
111	E-mail 24 april 2009 16:37
112	E-mail 16 april 2009 10:12, met bijlage (reactie op e-mail 16 april 2009, 9:44, tevens bijgevoegd)
113	Notitie AZ 9 april 2009
114	E-mail 17 april 2009 0:53
115	E-mail 17 april 2009 0:14 (reactie op e-mail 17 april 2009 0:10, tevens bijgevoegd)
116	Spreekpunten minister LNV 17 april 2009
117	Notitie over communicatie Westerschelde
118	Uittreksel notulen MR 17 april 2009
119	E-mail 22 april 2009 14:54
120	Verslag ministerstaf 30 maart 2009
121	Verslag ministerstaf 6 april 2009
122	Verslag ministerstaf 20 april 2009

Van:
Verzonden: dinsdag 14 april 2009 10:32
Aan:
Onderwerp: procedure vaarwegverruiming
Bijlagen: Vaarwegverruiming Westerschelde notitie 14042009.doc

Zoals afgesproken de info die we hebben liggen. Als je meer/anders nodig hebt, laat het me weten.

groet

Vaarwegverruiming Westerschelde

Voortgang beroepsprocedure tegen Tracébesluit

Tegen het Tracébesluit zijn oorspronkelijk 8 beroepschriften ingediend. Inmiddels is één beroepschrift (van Zeeland Seaports) ingetrokken en is één beroepschrift niet ontvankelijk verklaard (van dhr. Van Melle). Op basis van de inhoud van de beroepschriften heeft de Raad van State de Stichting Advisering Bestuursrechtspraak (StAB) gevraagd nader onderzoek te doen. De projectleiding heeft het dossier aangeboden aan de StAB en er wordt binnenkort een overleg verwacht.

Voortgang vergunningen, w.o. de NBwetvergunning

Op 25 januari 2009 was de tervisielegging van de ontwerp-Uitvoeringsbesluiten afgerond. Hierop zijn door 4 partijen zienswijzen ingebracht, die verwerkt zijn in de definitieve beschikkingen:

- 1 Boogaard Advocaten namens Van der Straaten - 4 identieke zienswijzen tegen:
  - a Ontwerpbeschikking op basis van de ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en Faunawet;
  - b Ontwerp-besluit in het kader van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken;
  - c Ontwerpvergunning op basis van artikel 19 d lid 1 van de Natuurbeschermingswet 1998;
  - d Ontwerp-besluit in kader van de Ontgrondingenwet.
- 2 Vogelbescherming Nederland – 1 zienswijze tegen:
  - a Ontwerp-vergunning Natuurbeschermingswet.
- 3 Den Hollander Advocaten namens De Cloedt – 2 identieke zienswijzen tegen:
  - a Ontwerpbesluiten op grond van de Ontgrondingenwet en de Wet beheer rijkswaterstaatswerken;
  - b Ontwerpbesluit op grond van de Natuurbeschermingswet 1998.
- 4 't Regthuis Advocaten namens Vereniging Zeeuwse Milieufederatie, Het Zeeuwse Landschap en Natuurmonumenten (alleen 4b) – 2 zienswijzen tegen:
  - a ontwerp-ontheffing Flora- en Faunawet;
  - b ontwerpvergunning Natuurbeschermingswet 1998.

Conform de coördinatieregeling in het kader van de Tracéwet heeft Rijkswaterstaat de termijnen vastgesteld waarbinnen de definitieve besluiten vastgesteld moeten worden. Op basis hiervan zijn de definitieve besluiten uiterlijk op 3 april 2009 genomen. Vervolgens zijn er twee weken voorzien voor de coördinatie en publicatievoorbereiding, zodat de definitieve besluiten op 20 april 2009 gepubliceerd kunnen worden. Na de publicatie volgt een periode van 6 weken, waarin door partijen nog gereageerd kan worden op deze definitieve beslissingen. Daarna is de vergunning in het kader van de Ontgrondingenwet pas werkzaam. De start van werken is daar van afhankelijk.

Van:
Verzonden: maandag 20 april 2009 17:04
Aan:
Onderwerp: planning en reactie nota
Bijlagen: Voorbereiding Feiten en Data2.doc

Hierbij de door gevraagde "planning".

Voorbereiding
Feiten en Data2....

Alternatief Aanleg buitendijks schor

December 2006

- Het alternatief buitendijks schor is onder de naam "Geforceerde vorming van buitendijkse schorren en slikken" (alternatief 4d) door de commissie Maljers in december 2006 beoordeeld.

December 2007

- Vanuit Hulst werd bij gelegenheid van het kamerdebat over de Scheldeverdragen (december 2007) aan de voorzitter van de Tweede Kamer een petitie aangeboden, inhoudende de aanleg van buitendijkse schorren aan de zuidzijde van de Westerschelde.

Juli 2008

- De provincie Zeeland heeft op basis van het zogenaamde Zeeuwse Voorstel een verkenning laten uitvoeren naar de mogelijke gebieden en maatregelen van buitendijks natuurherstel in de Westerschelde. De rapportage werd afgerond op 9 juli 2008 ("Buitendijks natuurherstel in de Westerschelde"; Svasek/Oranjewoud).
De 5 kansrijke locaties heeft de provincie vervolgens opgenomen in het provinciaal pakket van natuurherstelmaatregelen (september 2008) voor het Middengebied (totale opgave ca. 300 hectare nieuwe estuariene natuur).

Oktober 2008

- De commissie-Nijpels heeft in zijn advies van 21 oktober 2008 onder andere het alternatief "Aanleg van buitendijks schor" (alternatief A2) beoordeeld.

Februari 2009

- De heer Provoost van het waterschap Zeeuws-Vlaanderen presenteerde tijdens de hoorzitting van de Tweede Kamer op 19 februari 2009 het alternatief Aanleg buitendijkse schor Westerschelde Zuid en Noord.

Maart 2009

- Ambtelijk overleg tussen provincie Zeeland, RWS en het waterschap Zeeuws Vlaanderen over het voorstel van de heer Provoost.

Afgraving (deel van) Land van Saeftinghe

december 2006

- Het alternatief Afgraven Land van Saeftinghe is onder de naam "Afgraving van een deel van het Verdrongen Land van Saeftinghe" (alternatief 4e) door de commissie Maljers in december 2006 beoordeeld.

December 2007

- Door de Stichting De Levende Delta is bij gelegenheid van het kamerdebat over de Scheldeverdragen (december 2007) aan de voorzitter van de Tweede Kamer een petitie aangeboden, onder de naam "Bodemverlaging Verdrongen Land van Saeftinghe".

Oktober 2008

- De commissie-Nijpels heeft in zijn advies van 21 oktober 2008 onder andere het alternatief "Bodemverlaging van een deel van het verdronken land van Saefthingh" (alternatief A4) beoordeeld.

November 2008

- De ZLTO en de Stichting De Levende Delta presenteerden op 18 november 2008 hun reactie op het advies van de commissie-Nijpels en komen tot een andere conclusie over het alternatief verlaging Land van Saefthinghe, mede op basis van een notitie van onderzoeksbureau Deltares. Om tot een goede afweging te komen, verzocht de minister de commissie-Nijpels en Deltares een gezamenlijke analyse en beoordeling op te stellen. De commissie-Nijpels adviseerde de minister op 13 december 2008. De minister bood de Tweede Kamer deze gezamenlijke notitie op 16 februari 2009 aan.

Van:
Verzonden: zaterdag 4 april 2009 16:22
Aan:
CC:
Onderwerp: Kabinetsstandpunt Natuurherstel Westerschelde
Urgentie: Hoog

Daar

- volledigheidshalve de mee te zenden aanbiedingsbrief van Nijpels met zijn beoordeling van het alternatief aanleg van buitendijkse schorren.

Brief Nijpels aan
minister LNV...

Beoordeling aanleg
buitendijks...

Groet

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Minister G. Verburg
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Onderwerp:
Notitie Aanleg buitendijks schor Westerschelde Zuid en Noord
Commissie Natuurherstel Westerschelde

Den Haag, 9 maart 2009

Geachte mevrouw Verburg,

Tijdens de hoorzitting van de vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat op 19 februari jl. is door het Waterschap Zeeuws-Vlaanderen een vernieuwd alternatief naar voren gebracht. Het betreft de aanleg buitendijks schor Westerschelde Zuid en Noord. Dit vernieuwde alternatief is in essentie een uitbreiding van het eerder door de Gemeente Hulst aan de vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat aangereikte alternatief voor "aanleg buitendijks schor" langs de kustlijn van Zeeuws-Vlaanderen (27 november 2007). De Commissie Natuurherstel Westerschelde heeft dit alternatief reeds beoordeeld (zie bijlage 3 van Bijlagenrapport, alternatief A2).

Hierbij zend ik u de notitie "Aanleg buitendijks schor Westerschelde Zuid en Noord" opgesteld door de (voormalige) Commissie Natuurherstel Westerschelde waarin voor de volledigheid een beoordeling wordt gegeven van het vernieuwde alternatief.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'E.H.T.M. Nijpels'.

drs. E.H.T.M. Nijpels

Beoordeling alternatief Waterschap Zeeuws-Vlaanderen "Aanleg buitendijks schor Westerschelde Zuid en Noord"

Het Waterschap Zeeuws-Vlaanderen heeft tijdens de hoorzitting van de Vaste kamercommissie voor Verkeer en Waterstaat (19 februari 2009) over het natuurherstel van de Westerschelde een nieuw alternatief aangereikt voor de ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder. Dit nieuwe alternatief is in essentie een uitbreiding van het eerder door de Gemeente Hulst aan de Vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat aangereikte alternatief voor "aanleg buitendijks schor" langs de kustlijn van Zeeuws-Vlaanderen (27 november 2007). De Gemeente heeft daarbij in samenspraak met het Waterschap Zeeuws-Vlaanderen een voorstel gedaan voor het creëren van buitendijkse schorren als voorland voor de waterkering. Op de beoogde locaties voor het creëren van schorren zijn nu droogvallende slikken aanwezig. Het nieuwe voorstel van het Waterschap uit 2009 gaat tevens in op de mogelijkheden voor het creëren van buitendijkse schorren als voorland langs de kustlijn aan de zuidkant van Walcheren en Zuid-Beveland. Het Waterschap heeft becijferd dat indien slikken direct langs de kustlijn van Walcheren, Zuid-Beveland en Zeeuws-Vlaanderen gedeeltelijk worden omgezet in schor in totaal 675 hectare aan schorren kan worden gecreëerd en dat hiermee ongeveer € 180 miljoen aan kosten is gemoeid. De schorren worden gecreëerd door het aanbrengen van voldoende resistente klei, daarmee wordt naar de mening van het Waterschap zowel een kwalitatieve opwaardering gegeven van de buitendijkse gebieden als dat er een beschermende werking voor de waterkering van uit gaat.

De Commissie Natuurherstel Westerschelde heeft in haar beoordeling van alternatieven voor het ontpolderen van de Hertogin Hedwigepolder een beoordeling gemaakt van het eerder genoemde alternatief van de Gemeente Hulst (e.a). Deze beoordeling is opgenomen in het bijlagendocument behorende bij het adviesrapport van de Commissie (bijlage 2 beoordeling alternatieven, alternatief A2 "geforceerde schorvorming, blz.10-11). Bij deze beoordeling is niet alleen gekeken naar het alternatief van de Gemeente, maar naar een cluster van alternatieven waarbij op diverse locaties in de Westerschelde geforceerde buitendijkse schorvorming wordt nagestreefd. Impliciet is hierin dus ook het 'nieuwe' alternatief van het Waterschap beoordeeld.

Onderstaand treft u de actualisatie aan van de beoordeling van Alternatief A2 "Geforceerde vorming van buitendijkse schorren (...)" waarbij het nieuwe alternatief van het Waterschap voor het creëren van 675 hectare aan schorren expliciet is meegenomen.

Alternatief A2. Geforceerde vorming van buitendijkse schorren en slikken op het voorland d.m.v. de aanleg van strekdammen.

Natuurlijkheid	Draagvlak	Realisatie	Kosten
Ruimte voor estuariene processen	Toezeggingen en convenanten	Minimale realisatie tijd	Kosten effectiviteit
Versterken natuurlijke kenmerken	Meekoppelen	Aantal betrokken partijen	
Robuustheid	Maatschappelijk (lokaal) draagvlak	Technische complexiteit	
	Alternatieve financierings mogelijkheden	Procedurerisico's	

Toelichting:

Ruimte voor estuariene processen: deze projecten omvatten de transformatie van estuariene natuur in evenwicht met de natuurlijke processen, in estuariene natuur in onevenwicht daarmee. De constructie door middel van resistente klei en/of strekdammen zal naar verwachting dit onevenwicht min of meer stabiliseren. De projecten leiden niet tot een creëren van extra ruimte voor estuariene natuur. Ze zullen leiden tot een verdere vernauwing van de stroomvoerende doorsnede van het estuarium en tot een focusing van de getijdenenergie in de geulen. Dit zal naar verwachting leiden tot een verdere getijdendoordringing en verschuiving van de energiedissipatie naar bovenstreams. Deze verwachte effecten staan haaks op de doelstellingen zoals die in de Langermijnvisie gepresenteerd zijn. Men kan deze projecten het beste zien als een milde vorm van inpoldering, waarbij een deel van het ondiepe gedeelte van het estuarium verder wordt verondiept, waardoor de stroming zich nog meer dan eerst zal concentreren in de diepe geulen.

Versterken natuurlijke kenmerken: Wanneer er harde overgangen door middel van resistente klei en/of strekdammen aangelegd worden is er weinig kans op herstel van natuurlijke processen en de daaruit resulterende gradiënten (habitats). Hooguit creëert men nieuwe artificiële en harde grenzen tussen diepe snelstromende geulen en snel aanzandende ondieptes die op termijn aan het estuarium worden onttrokken. In de overgangsfase zullen deze gebieden tot de 'laagdynamische' types behoren.

Door de projecten wordt het ene kwalificerende habitatype (H1130 estuarium; zand- en slikplaten) omgezet in een ander habitatype (H1330; schorren).

Als gevolg van de projecten wordt de foerageerfunctie van kwalificerende vogels (bodemfauna-eters van slik- en zandgebieden) beperkt op een schaal van maximaal 675 hectare. Naar verwachting beïnvloedt dit de ontwikkeling de draagkracht (foerageerfunctie) van deze kwalificerende vogels negatief. Tegelijkertijd ontstaan nieuwe hoogwatervluchtplaatsen en rust-, broed- en foerageergebieden voor andere kwalificerende vogels (o.a. ganzen).

Robuustheid maatregel: de verharding en verstarring van het estuarium wordt door deze maatregel alleen maar bespoedigd. Dit zal, met name in het oosten van de Westerschelde, verder bijdragen aan de vorming van een ééngeulssysteem, en een versterkende invloed hebben op de effecten van de verdieping. In feite kunnen deze projecten een eerste stap zijn in de transformatie van de Westerschelde in een rivier met laterale kribben.

Toezeggingen en convenanten: heeft voor zover bekend geen invloed op toezeggingen en convenanten.

Meekoppelen: Mogelijk kan de aanleg van buitendijks schor worden gecombineerd met het verbeteren van de waterkerende functie van de dijken.

Maatschappelijk (lokaal) draagvlak: er zijn beperkte nadelige effecten op andere functies. Er is, volgens informatie van de provincie Zeeland, breed maatschappelijk draagvlak. De opmerkingen van Vogelbescherming Nederland (tijdens de hoorzitting) duiden niet op draagvlak voor deze maatregel bij deze organisatie.

Mogelijk ondervindt de planvorming rond de Westerschelde Container Terminal (WCT) hinder van de aanleg van schor op de Kaloot (60 ha).

Alternatieve financieringsmogelijkheden: lijken op voorhand niet aanwezig.

Minimale realisatietijd: het aanleggen van strekdammen en/of het opbrengen van resistente klei kan relatief snel gerealiseerd worden.

Aantal betrokken partijen: Rijkswaterstaat, Ministerie van LNV, Waterschappen, Zeeland Seaports

Technische complexiteit: het aanleggen van strekdammen en/of het opbrengen van resistente klei is weinig complex en er is al veel ervaring mee.

Procedurerisico's: vergunning (Natuurbeschermingswet 1998) en ontheffing (Flora- en faunawet), mogelijk mer-plichtig.

Kosteneffectiviteit: gezien de vrij beperkte natuurwinst die geboekt wordt in relatie tot het verder vastleggen van het systeem maakt dat het een weinig kosteneffectieve maatregel (€ 180 miljoen voor 675 ha natuuumzetting) is.

Van:

Verzonden: maandag 20 april 2009 14:01

Aan:

CC:

Onderwerp: FW: Opdrachten m.b.t. Nederlandse deel van de Hedwigepolder

Urgentie: Hoog

Geachte voorzitters van de Vlaams Nederlandse Scheldecommissie,

Gevolg aan het besluit van het Nederlandse kabinet over het niet uitvoeren van het project Hertogin Hedwigepolder, tenzij niet-akkoord van de Europese Commissie, werd door mij aan LNV Zuid, als bevoegde Nederlandse instantie, de vraag gesteld hoe om te gaan met de lopende onderzoeken /opdrachten met betrekking tot bedoelde polder. Het antwoord van de directeur van LNV Zuid vindt u hieronder.

Op basis van dit antwoord zal ik vandaag nog alle opdrachten met betrekking tot de Hertogin Hedwigepolder alleen en de opdrachten met betrekking tot de Hertogin Hedwige en de Prosperpolder samen schorsen tot 15 juli 2009. Zodra het antwoord van de Europese Commissie ontvangen is zal overeenkomstig dit antwoord verder gehandeld worden. Indien op 15 juli nog geen antwoord van de Europese Commissie ontvangen is zullen de opdrachten definitief beëindigd worden.

Met de beste groeten,

Ir. J. Claessens
Voorzitter US-VNSC

Van

Verzonden: maandag 20 april 2009 13:30

Aan:

CC: Ir. J. Claessens, voorzitter US-VNSC

Onderwerp: Opdrachten m.b.t. Nederlandse deel van de Hedwigepolder

Urgentie: Hoog

Dag Jos,

Naar aanleiding van je vraag hoe om te gaan met de onderzoeken/opdrachten die lopen met betrekking tot de natuurontwikkeling HP deel ik je – na overleg met de provincie Zeeland - het volgende mede.

De onderzoeken die gericht zijn op het Nederlandse deel van de Hedwigepolder kunnen – gelet op het kabinetsbesluit van vrijdag jl. – niet gecontinueerd worden. Daar dit kabinetsbesluit rept over een te voeren overleg met de Europese Commissie over het gekozen alternatief, ligt op dit moment beëindiging nog niet voor de hand. Verwacht wordt dat genoemd overleg op korte termijn zal plaats vinden. Op basis van de resultaten daarvan kan besloten worden of het tijdelijk uitstel omgezet moet worden in een beëindiging.

Ik verzoek u betreffende onderzoeken/opdrachten (flora&fauna-inventarisatie en opstelling rijksinpassingsplan) per direct op te schorten in afwachting van verdere ontwikkelingen. Uiteraard betekent het kabinetsbesluit dat de opdrachtnemers per direct geen enkele activiteit in het veld mogen verrichten.

Namens de directeur

LNV directie Regionale Zaken;
Programmamanager Zuidwestelijke Delta

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de
This message may contain information that is not intended for you. If you are not

33/36

Van:

Verzonden: vrijdag 17 april 2009 15:31

Aan:

Onderwerp: FW: Nederlands kabinetsstandpunt natuurherstel Westerschelde

tkn

Van:

Verzonden: vrijdag 17 april 2009 15:27

Aan:

CF

Onderwerp: Nederlands kabinetsstandpunt natuurherstel Westerschelde

Zeer geachte mijnheer de minister-president, zeer geachte mijnheer de kabinetchef,

Namer. bied ik u als attachment de pdf-versie aan van de brief aan de Tweede Kamer, inzake het standpunt van het Nederlandse Kabinet over het natuurherstel van de Westerschelde.
Tevens voeg ik hieronder de tekst bij van een persbericht terzake.

Met de meeste hoogachting,

Raad voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Ambassade van het Koninkrijk der Nederlanden,
Herrmann Debrouxlaan 48,
1160 Brussel

Kabinet kiest voor buitendijks natuurherstel Westerschelde

Persbericht | 17-04-2009

Het kabinet geeft de voorkeur aan buitendijks natuurherstel langs de Westerschelde. Uit respect voor de gevoelens in Zeeland en gezien het politieke speelveld in de Tweede en Eerste Kamer heeft het kabinet besloten het natuurherstel buitendijks te realiseren.

Op voorstel van minister Gerda Verburg van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) heeft de ministerraad vandaag besloten uitvoering te geven aan het alternatief 'aanleg buitendijkse schor' van de Zeeuwse Waterschappen en zo nodig door het aanvullend (gedeeltelijk) overnemen van het alternatief 'Land van Saeftinghe' van de Stichting Levende Delta. Het kabinet zal de Europese Commissie informeren over het Nederlandse besluit om het natuurherstel langs de Westerschelde zonder ontpoldering te realiseren.

Het kabinet heeft jarenlang en zeer zorgvuldig gezocht naar alternatieven voor ontpoldering van de

Hedwigepolder. Het feit dat ontpolderen van landbouwgrond voor het herstel van de natuur een vergaande maatregel is, zeker wanneer die plaatsvindt in een regio die verbonden is door de eeuwenlange strijd tegen het water, heeft daarbij een belangrijke rol gespeeld. Met het advies van de Commissie Natuurherstel Westerschelde (commissie Nijpels) rondt het kabinet de jarenlange zoektocht af. Voor de realisatie van het noodzakelijke natuurherstel is nu duidelijkheid nodig, aldus minister Verburg.

Het advies van de commissie Nijpels is volgens minister Verburg gedegen en helder. De commissie heeft zich zeer ingespannen om een geschikt alternatief voor ontpoldering te vinden. Het kabinet onderschrijft de opvatting van de commissie dat snelheid nu geboden is.

Het kabinet heeft geconstateerd dat ook na verschijning van het advies van de commissie Nijpels de maatschappelijke weerstand tegen ontpoldering onverminderd groot is. Met het oog op het geringe draagvlak voor ontpoldering is er voor gekozen in te zetten op buitendijks natuurherstel.

Nederland kan op basis van eigen afwegingen en keuzes een pakket van maatregelen samenstellen dat passend is om de staat van instandhouding van de natuur langs de Westerschelde te verbeteren. De Europese Commissie kijkt of een lidstaat de natuurdoelen realiseert. Het is aan Nederland om aan te geven hoe het natuurherstel wordt gerealiseerd. Daarbij kan rekening worden gehouden met overwegingen van economische, sociale en culturele aard. Vandaar dat het Kabinet er vast van overtuigd is dat de thans gekozen optie in overeenstemming is met de regels die wij in Europa zijn overeengekomen.

Voor het kabinet staat voorop dat het natuurherstel van de Westerschelde plaatsvindt. De natuur in het gebied gaat al jaren achteruit en verkeert in een slechte staat. Het kabinet zal dan ook zeker stellen dat tijdig aan de opgave voor het natuurherstel, die vastligt in het Europese recht en in de Verdragen met Vlaanderen, wordt voldaan. Om die zekerheid te creëren is besloten om, wanneer onverhoopt blijkt dat de buitendijkse alternatieven op onoverkomelijke juridische bezwaren stuiten op basis van de Europese regelgeving, het oorspronkelijke voorstel voor ontpoldering van de Hedwigepolder uit te voeren. In het uiterste geval zal daarvoor dan een onteigeningsprocedure worden gestart.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van:
Verzonden: vrijdag 17 april 2009 12:07
Aan: DRZ Dist Vestiging Zuid
Onderwerp: Uitvoeringsbesluiten verruiming vaargeul Westerschelde

Collega's

De Uitvoeringsbesluiten vaargeul Westerschelde zijn vanaf heden t/m 28 mei ter inzage gelegd op de 9e verdieping.

Daarmee is de gezamenlijke ruimte op de 9e een vrij toegankelijke ruimte geworden voor eenieder die dit dossier wil inzien.

Wellicht dat u daarmee rekening wilt houden bij het voeren van gesprekken en het op tafel laten liggen van andere dossierstukken en anderszins.

*Directie Regionale Zaken, vestiging Zuid
Keizersgracht 5
5611 GB Eindhoven
Postbus 6111
5600 HC Eindhoven*

44/74

Van:
Verzonden: donderdag 23 april 2009 9:48
Aan:
Onderwerp: FW: Stenogram aanvraag debat Hedwigepolder

Bijlagen: verzoek om debat Hedwigepolder.pdf

Van:
Verzonden: donderdag 23 april 2009 9:46
Aan:
Onderwerp:

Onderwerp: stenogram aanvraag debat Hedwigepolder

Beste allemaal,

Ter info.

Gisteren heb ik jullie een stenogram gemaild. Dit was een scan van een fax met zwarte strepen erop. Moeilijk leesbaar dus. Vandaag heb ik het papieren postexemplaar ontvangen met zonder strepen. Omdat die beter leesbaar is, stuur ik er nu een nieuwe scan van rond.

Vrolijke groetjes

verzoek om debat
Hedwigepolder...

Van:
Verzonden: woensdag 22 april 2009 16:50
Aan:
Onderwerp: Stenogram aanvraag debat Hedwigepolder

Beste allemaal,

Ter info.

Hierbij het stenogram van de regeling van werkzaamheden van 21 april waarin het lid Polderman een debat aanvraagt over de perikelen in de Hedwigepolder.

Vrolijke groetjes, |

Bureau Bestuursraad
Afdeling Politiek

<< Bestand: verzoek om debat Hedwigepolder.pdf >>

Voorzitter

Aan de minister van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

Den Haag, 21 april 2009

Kenmerk: 2009Z07690

Geachte mevrouw Verburg,

Hierbij zend ik u het stenografisch verslag van het ordedebat van hederi toe.
Met deze brief breng ik het verzoek van het lid Polderman over en vraag u mij te willen berichten of u aan dit verlangen kunt voldoen.

Dit verzoek wordt gedaan aan de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat.

Met vriendelijke groet,

Gerdi A. Verbeet
Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal

Regeling van werkzaamheden d.d. 21 april 2009 (79ste vergadering)

Concept

Het woord is aan de heer Polderman.

**

De heer **Polderman** (SP): Voorzitter. Afgelopen vrijdag zijn wij door het kabinet verblijd met het besluit om niet te ontpolderen in de Hedwigepolder in Zeeuws-Vlaanderen bij de Westerschelde. Wij waren daarover zeer verheugd, en niet alleen wij, maar ook de bevolking in Zeeland. Het is nu afgesproken, maar door het besluit komen nu een heleboel vragen naar boven. Hoe gaat het nu bijvoorbeeld verder met het verdrag dat we hebben gesloten? Hoe gaat het nu verder met de achterdeur van Brussel? Het risico bestaat namelijk dat Brussel dit besluit zal overrulen. Wat mij betreft is er dus alle reden om het debat plenair af te ronden. Ik vraag daarom een plenair debat aan.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Wij hebben inhoudelijk een andere mening, maar wij steunen het verzoek om een debat.

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Op zichzelf voel ik ook voor een debat, maar de heer Polderman richt zich op de minister van VROM. Ligt het niet voor de hand om ook de minister van LNV erbij te betrekken?

De heer **Van der Staaij** (SGP): Het verzoek om een debat hierover willen wij graag steunen. De heer Polderman sprak niet over een spoeddebat maar over een gewoon debat. Het zou het mooist zijn als er ook al een reactie vanuit Brussel ligt. Dan zouden we al een stuk verder zijn in het debat.

De heer **Koppejan** (CDA): In de eerste plaats deel ik de vreugde van de heer Polderman als vertegenwoordiger van de oppositie, over dit kabinetsbesluit. Daarnaast steun ik zijn verzoek om een debat. We hebben in de vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat al eerder afgesproken dat er, zodra er een kabinetsbesluit zou liggen, een algemeen overleg zou worden gehouden.

Mevrouw Roefs (PvdA): Wij steunen het verzoek om een debat.

De voorzitter: Mijnheer Polderman, u hebt ruim voldoende steun voor een gewoon debat. We zullen het stenogram doorgeleiden. Er geldt een spreektijd van vier minuten per fractie.

**

De heer Polderman (SP): Voor alle helderheid kan ik mevrouw Neppéus zeggen dat het verzoek is om ook de minister van LNV erbij te betrekken. Dat stond in eerste instantie verkeerd in de stukken.

De voorzitter: We zullen de mensen uitnodigen om hier te komen.

Van:
 Verzonden: donderdag 23 april 2009 11:16
 Aan:
 Onderwerp: RE: Stenogram aanvraag debat Hedwigepolder

Het is het stenografisch verslag van het ordedebat van 21 april. Gezonden van de voorzitter van de TK aan Gerda Verburg.
 Het gaat om het verzoek van lid Polderman om het debat plenair af te ronden en vraag aan minister of zij wil berichten of zij aan dit verlangen kan voldoen.

Groet

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: C
 Verzonden: donderdag 23 april 2009 11:02
 Aan:
 Onderwerp: RE: Stenogram aanvraag debat Hedwigepolder

Inhoud?

----- Oorspronkelijk bericht -

Van: Le
 Verzonden: donuerdag 23 april 2009 9:48
 <
 Onderwerp: FW: Stenogram aanvraag debat Hedwigepolder

Verzonden: donderdag 23 april 2009 9:46
 Aan:
 (Sus_

Onderwerp: Stenogram aanvraag debat Hedwigepolder

Beste allemaal,

Ter info.

Gisteren heb ik jullie een stenogram gemaald. Dit was een scan van een fax met zwarte strepen erop. Moeilijk leesbaar dus. Vandaag heb ik het papieren postexemplaar ontvangen metzonder strepen. Omdat die beter leesbaar is, stuur ik er nu een nieuwe scan van rond.

Vrolijke groetjes

<<verzoek om debat Hedwigepolder.pdf>>

Van:
Verzonden: donderdag 23 april 2009 16:47
Aan:
CC:
Onderwerp: FW: meeting

Geachte

De afspraak met de Commissie inzake het Kabinetsbesluit natuurherstel Westerschelde zal definitief doorgaan op woensdag 29 april a.s. om 11.00 uur bij de Commissie (avenue de Beaulieu 5-9).

Van de kant van de Commissie zullen de volgende personen deelnemen:

Om 10.00 uur zal er een vooroverleg plaatsvinden bij de PV/EU (kamer , Herrmann Debrouxlaan 48 te Brussel.

Mochten er nog vragen zijn, dan verneem ik die graag.

Met vriendelijke groet,

Permanent Representation of the Netherlands to the EU
Departement for Agriculture, Nature and Foodquality
Herrmann Debrouxlaan 48
1160 Brussels

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van:
Verzonden: vrijdag 24 april 2009 15:26
Aan:
CC:
Onderwerp: PZC-verslaggever; kabinetsbesluit tast westerschelde aan

Ter info

Kabinetsbesluit tast Westerschelde aan

door Harmen van der Werf. vrijdag 24 april 2009 | 07:24 | Laatst bijgewerkt op: vrijdag 24 april 2009 | 11:55

De aanleg van schorren en slikken in de Westerschelde om ontpoldering te voorkomen, is niet goed voor de natuur en ook niet voor de veiligheid, betoogt PZC-verslaggever Harmen van der Werf. Het alternatief dat het kabinet-Balkenende vorige week vrijdag heeft omarmd voor de ontpoldering van de Hedwigepolder, is geen alternatief.

De Westerschelde wordt er als natuurgebied slechter van en de kans op overstromingen in het achterland neemt erdoor toe.

De aanleg van nieuwe schorren en slikken in de Westerschelde is het alternatief voor ontpoldering dat het kabinet-Balkenende aan de Europese Commissie wil voorleggen. De nieuwe schorren en slikken kunnen alleen in de Westerschelde worden aangelegd en in stand worden gehouden, als ze worden vastgezet met strekdammen en steenbestortingen. Anders verdwijnen ze onherroepelijk in het water.

De Westerschelde is in Nederland nog één van de weinige echte intergetijdengebieden, samen met de Eems-Dollard. Zeewater kan er vrijelijk in- en uitstromen en ver in het Vlaamse achterland vloeit het samen met het rivierwater van de Schelde. Zandplaten, slikken en schorren maken deel uit van dit natuurlijke samenspel, dat overigens al danig is verstoord door eerdere verdiepingen.

In 1997, bij de vorige verdiepingswerken, is twintig kilometer geulwand verstevigd met steenbestortingen. Met name bij Walsoorden is dat gebeurd, om te voorkomen dat de vaargeul zo ver zou oprukken dat de oevers en uiteindelijk de dijken worden aangetast. De Westerschelde is er gekanaliseerd, in een keurslijf gedrukt. De aanleg van nieuwe schorren en slikken zal dit kanalisatieproces nog versterken.

Voor het functioneren van de Westerschelde als natuurgebied is dit niet goed, maar ook de veiligheid van het achterland is er niet mee gediend. De gemiddelde hoogwaterstanden in de Westerschelde en verderop in de Zeeschelde zijn sinds 1900 door inpolderingen en vorige verdiepingen veel sneller gestegen dan de zeespiegel. Bij Hansweert scheelde dat al in 1990 veertig centimeter en sinds die tijd is dat alleen verder gegaan.

Het verder in een keurslijf drukken van de Westerschelde door nieuwe schorren en slikken aan te leggen, zal ertoe leiden dat de hoogwaterstanden nog verder stijgen. Het zeewater dat de Westerschelde instroomt bij vloed, moet toch ergens heen. Antwerpen kan alvast de hoogwaterkeermuren verhogen.

Het alternatief voor ontpoldering is geen alternatief. Het is de politiek meest haalbare oplossing, vergelijkbaar met de beslissing van het kabinet-Den Uyl in 1974 tot aanleg van de stormvloedkering in de monding van de Oosterschelde. Het volledig afsluiten van de Oosterschelde was met dit besluit van de baan, maar achteraf was het veel beter (en goedkoper) geweest de Oosterscheldebijten te versterken. Zandplaten in de Oosterschelde kalven af. Het voedselaanbod voor vissen en schelpdieren is er dramatisch gedaald, onder meer omdat er geen rivierwater meer binnen kan komen.

Ondanks alle beschermende maatregelen dreigt de Oosterschelde het karakter van een levende zeearm te verliezen. De Westerschelde wacht hetzelfde lot bij de aanleg van nieuwe schorren en slikken.

Van:

Verzonden: vrijdag 24 april 2009 16:04

Aan:

CC:

Onderwerp: bundel reacties op

Bijlagen: Bundel reacties kabinetsbesluit.doc

Door: samengesteld

Van: [faded]
Verzonden: [faded]
Aan: [faded]
Onderwerp: [faded]

Belangrijkste reacties op het Kabinetsbesluit Natuurherstel Westerschelde

I. Diverse organisaties

II. Diverse kranten

III. Opinies

I. Diverse organisaties:

ZLTO: opgelucht over besluit natuurherstel Westerschelde

17 april 2009: De ZLTO heeft verrast en zeer verheugd gereageerd op het kabinetsbesluit om af te zien van ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder in Zeeuws-Vlaanderen. 'Mijn vertrouwen in de democratie is weer hersteld', aldus de eerste reactie van de ZLTO-voorman in Zeeland, Peter de Koeijer.

Het kabinet besloot vandaag om de voorkeur te geven aan buitendijks natuurherstel langs de Westerschelde. Dit uit respect voor de gevoelens in Zeeland en gezien het politieke speelveld in de Tweede en Eerste Kamer, aldus het Kabinet.

Volgens de Koeijer heeft het aanhoudende verzet tegen het ontpolderen van de 300 hectare metende polder uiteindelijk effect gehad. Zowel boeren als burgers in Zeeland en daarbuiten als de Tweede en Eerste Kamer waren in meerderheid tegen, constateert hij.

Verburg geeft de voorkeur aan de ontwikkeling van buitendijks schor, dit op voorstel van de Zeeuwse waterschappen. Eventueel aanvullend komt het alternatief 'Land van Saefthinghe' in beeld, voorgesteld door Stichting Levende Delta en de ZLTO. Hierbij wordt de ondergrond in een zeer beperkt deel van dit buitendijkse gebied van ruim 3500 hectare weggezogen, waardoor jong schor kan ontstaan.

Het Kabinet zal de Europese Commissie informeren over het Nederlandse besluit om het natuurherstel langs de Westerschelde zonder ontpoldering te realiseren. Nog deze maand verwacht Verburg uitsluitsel te hebben van de Europese Commissie. Ze geeft aan 'goede hoop' te hebben op een positieve uitkomst, een gevoel dat gedeeld wordt door de ZLTO.

De ZLTO hoopt dat de commissie akkoord is met het Nederlandse besluit en dat ontpoldering definitief van de baan is

Vogelbescherming is kwaad over kabinetsbesluit

17 april 2009: Vogelbescherming Nederland is kwaad over het kabinetsbesluit om niet tot ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder aan de Westerschelde over te gaan. Uit oogpunt van herstel van de waardevolle natuur in de grensrivier tussen Nederland en België, zou ontpolderen veruit de beste optie zijn geweest. Het kabinetsbesluit staat haaks op alle tot nu toe gegeven adviezen waaronder het advies van de Commissie Natuurherstel Westerschelde onder leiding van oud-minister Ed Nijpels.

Het besluit van de regering is naar alle waarschijnlijkheid in strijd met Europese regels en internationale verdragen en schendt eerdere bestuurlijk gemaakte afspraken. Bovendien blijkt uit het besluit dat de regering zich onvoldoende bewust is van het grote internationale belang van de Westerschelde voor vogels en natuur. Vogelbescherming, sinds jaar en dag actief voor herstel van de Westerschelde-natuur, voorziet thans grote problemen. De natuurherstelmaatregel is ecologisch noodzakelijk, wetenschappelijk onderbouwd en harder nodig dan ooit. Uitbreiding van getijdennatuur creëert meer ruimte voor water en stimuleert natuurlijke processen onder invloed van eb en vloed. Dit is van essentieel belang voor de voedselvoorziening van vogels. Vogelbescherming zal zich blijven inspannen voor natuurherstel in de Westerschelde waarbij uitbreiding van het Schelde-estuarium een noodzakelijke voorwaarde is. De regering wil nu natuurherstel trachten buitendijks te realiseren. Dat zal niet tot de noodzakelijke verbetering van de natuur leiden.

Bovendien vergroot het de onveiligheid, terwijl ontpoldering juist zou bijdragen aan de veiligheid.

De Westerschelde is het laatste deltawater van Nederland waar sprake is van een open verbinding en een natuurlijke overgang van rivier naar zee. Nergens in Noordwest Europa is nog een estuarium van deze omvang en kwaliteit aanwezig. Het internationaal unieke natuurgebied met slikken, schorren, geulen, platen en ondiep water is bijvoorbeeld een onmisbare schakel voor honderdduizenden vogels, die jaarlijks heen en weer trekken tussen Afrika en Siberië. In het gebied verblijven maar liefst 40 soorten broed- en trekvogels. Herstel van de 300 hectare grote Hertogin Hedwigepolder tot getijdengebied zou een voor de hand liggende maatregel zijn.

ZMF, SZL, NM : Minister schuift probleem Hedwige af. Westerschelde kind van de rekening

17 april 2009: Het kabinet neemt geen besluit over ontpolderen van de Hedwigepolder maar legt de verantwoordelijkheid in Brussel. Het kabinet gaat in Brussel voorstellen om buitendijks schor aan te leggen, en te kijken naar het afgraven van natuurgebied Saeftinghe. Het is een oplossing voor een politiek probleem maar de natuur in de Westerschelde is er niet mee geholpen. Weer uitstel en dus nog steeds onzekerheid in Zeeland.

De Zeeuwse Milieufederatie, Stichting het Zeeuwse Landschap en Vereniging Natuurmonumenten betreuren het besluit en hebben geen begrip voor het standpunt van het kabinet. Het kabinet kiest voor maatregelen die natuur voor natuur inwisselen en de problemen in de Westerschelde eerder lijken te vergroten dan te verkleinen. Dit terwijl het kabinet zelf aangeeft dat de natuur in het gebied al jaren achteruit gaat en in slechte staat verkeert.

Inmiddels heeft de overheid al miljoenen euro's uitgegeven aan onderzoeken, vergaderingen, commissies en adviesbureaus. De conclusie was steeds dat buitendijkse maatregelen niet de oplossing zijn voor de Westerschelde. Toch kiest de Nederlandse regering ervoor om met dat voorstel naar de Europese Commissie te gaan.

Als de Europese Commissie niet akkoord gaat met dit voorstel, haalt het kabinet ontpolderen weer uit de koelkast. Het lijkt erop dat de regering een besluit over de natuurmaatregelen in de Westerschelde naar Brussel wil afschuiven.

II. Diverse kranten:

PZC: Ontpoldering Hedwige van de baan

17 april 2009, DEN HAAG - De ontpoldering van de oost-Zeeuws-Vlaamse Hedwigepolder gaat niet door. Dat heeft het kabinet vanochtend besloten.

In plaats daarvan is gekozen voor een door het Waterschap Zeeuws-Vlaanderen aangedragen alternatief: de aanleg van buitendijks schor langs de Westerschelde.

Het kabinet manoeuvreert zich daarmee uit een netelige situatie. In de met Vlaanderen gesloten Scheldeverdragen zijn afspraken gemaakt over natuurherstel rond de Westerschelde. Een commissie onder leiding van Ed Nijpels adviseerde enkele maanden geleden dat de in de verdragen voorgestelde ontpoldering van de Hedwigepolder daarvoor de beste oplossing is. Een ruime meerderheid van de Kamer is echter fel gekant tegen ontpoldering.

Het kabinetsbesluit wordt vanmiddag toegelicht door minister Gerda Verburg (CDA, Landbouw, natuur en voedselkwaliteit).

PZC: Alternatief voor ontpoldering kost 200 miljoen

17 april 2009, DEN HAAG - Het aanleggen van buitendijks schor langs de Westerschelde kost 180 tot 200 miljoen euro. Het kabinet neemt die kosten voor zijn rekening, aldus minister Gerda Verburg (CDA, Landbouw en natuur).

Zou de Hedwigepolder onder water zijn gezet, dan had Vlaanderen dat betaald. Verburg heeft het alternatieve plan aangemeld bij de Europese commissie. Ze verwacht eind april een reactie. De minister zie 'goede hoop' te hebben dat Europa akkoord gaat met deze maatregel voor natuurherstel. Is het aanleggen dan buitendijks schor niet genoeg, dan wordt mogelijk een stuk van het Land van Saeftinghe afgeplagd.

In het uiterste geval - als de Europese commissie de alternatieven niet accepteert - zou toch nog naar de Hedwigepolder kunnen worden gekeken. Verburg maakte echter duidelijk het boek ontpoldering in Zeeland voor de komende jaren te willen sluiten.

SGP-Kamerlid Kees van der Staaij, van begin af aan een van de grootste tegenstanders van ontpoldering, is weliswaar verheugd maar vindt het jammer dat ontpoldering niet helemaal is uitgesloten. „Ik ben een beetje bevreesd voor de terugvaloptie die er nog inzit." Hij gaat er toch maar van uit dat de protestboom die hij vorige maand in de Hedwigepolder heeft geplant voor altijd kan blijven staan.

Agrarisch Dagblad: Actiecomités aan champagne in Hedwigepolder

17 april 2009. De actiecomités tegen ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder in Zeeuws-Vlaanderen hebben vandaag in de polder de champagne opengetrokken.

Ze reageren verheugd op het kabinetsbesluit om niet te ontpolderen. Zowel Stichting De Levende Delta als het comité Red Onze Polder reageert opgelucht, evenals land- en tuinbouworganisatie ZLTO. Jaap Geleijnse van De Levende Delta spreekt van "een groot feest op de grens van Nederland en België".

Ook Magda de Feijter van Red Onze Polder roemt het besluit. "Er zijn vaak enquêtes geweest waaruit bleek dat 80 procent van de Zeeuwen tegen ontpoldering was. Wij zijn blij dat de politiek naar ons heeft geluisterd."

Volkskrant: Minister Verburg zet Zeeuwse polder niet onder water

17 april 2009. DEN HAAG - De Hertogin Hedwigepolder in Zeeuws-Vlaanderen wordt niet onder water gezet – in elk geval voorlopig niet. Minister Verburg van Natuur wil proberen de Europese Commissie warm te maken voor een alternatief: grootschalige aanleg van schorren in de Westerschelde. Als Verburg bot vangt in Brussel, worden de 300 hectare alsnog ontpolderd.

De discussie over de Hedwigepolder vloeit voort uit de Scheldeverdragen, die Nederland en Vlaanderen in 2005 ondertekenden. Nederland beloofde om de Westerschelde uit te diepen, zodat de haven van Antwerpen beter bereikbaar werd. Europese regels verplichten om die operatie te compenseren door de aanleg van 'estuariene natuur'. Het verdrag wees de Hedwigepolder aan. Maar het verzet in Zeeland tegen ontpoldering is groot. Het idee om land dat op de zee is gewonnen terug te geven, stuit veel Zeeuwen tegen de borst.

In de Tweede Kamer wordt dat geluid vooral vertolkt door het Zeeuwse CDA-Kamerlid Koppejan. Hij vroeg in december 2007 om een onafhankelijke commissie, die alternatieven in kaart moest brengen. De commissie onder leiding van voormalig VROM-minister Nijpels (VVD) kwam afgelopen oktober echter tot de conclusie dat ontpoldering van de Hedwigepolder 'verreweg' de beste mogelijkheid biedt om de natuur in de Westerschelde te herstellen.

Maar Verburg merkt dat het enthousiasme sindsdien niet is toegenomen. 'De gevoelens in Zeeland bestaan nog steeds, en ook in de Eerste en de Tweede Kamer is niet veel draagvlak voor ontpolderen. Daar heb je rekening mee te houden.' Vandaar dat zij nu probeert de Commissie achter het alternatief te krijgen, dat overigens niet gratis is. Verburg schat de kosten van schorren in de Westerschelde op 200 miljoen euro.

Dat bedrag komt waarschijnlijk ten koste van Nederland – hoewel Verburg probeert om de Vlamingen mee te laten betalen. Zij hadden wel de kosten van Hedwige-variant voor hun rekening genomen (ongeveer 30 miljoen euro).

Het zou Nijpels niet verbazen als de Hedwigepolder alsnog voor de bijl gaat, omdat hij weinig enthousiasme bij de Europese Commissie verwacht over het aangedragen alternatief. 'Het is positief dat het kabinet een dubbelbesluit heeft genomen. In 2010 gaat hoe dan ook de schop de grond in.'

NRC-handelsblad: Geen ontpoldering Westerschelde

17 april 2009. Den Haag. Er komt geen ontpoldering in Zeeland om de natuur van de Westerschelde te herstellen. Dat heeft de ministerraad vanochtend besloten. Het noodzakelijke herstel van de natuur wordt buitendijks gerealiseerd, „uit respect voor de gevoelens in Zeeland en gezien het politieke speelveld in de Tweede en Eerste Kamer”, aldus het kabinet.

Het kabinet legt hiermee een advies van een commissie onder leiding van VVD'er Ed Nijpels naast zich neer. Die stelde dat het onder water zetten van de Hertogin Hedwigepolder op de grens van Nederland met Vlaanderen de beste optie was. Het onder water zetten van deze landbouwpolder maakte deel uit van een plan opgesteld door Nederland en Vlaanderen. De bedoeling is het hele Scheldegebied, van Vlissingen tot Gent, veiliger en toegankelijker te maken. Ook moet het 'natuurlijker' worden, volgens de Habitatrichtlijn van de Europese Unie.

Het kabinet kiest nu voor een plan van de Zeeuwse waterschappen om buitendijkse schorren aan te leggen. Het draagvlak voor ontpoldering is volgens het kabinet gering.

Volgens de commissie-Nijpels zijn alternatieve plannen ook goed voor de natuur. Maar ze nemen veel tijd in beslag, leiden tot juridische complicaties en zijn duur, onder meer doordat de bekostiging van de ontpoldering van de Hedwigepolder door Vlaanderen wegvalt, aldus de commissie.

De Standaard: Geen ontpoldering van Hedwigepolder

18 april 2009. Er komt geen ontpoldering van de Hedwigepolder in Zeeland, heeft de Nederlandse regering beslist. Dat heeft ook gevolgen voor Vlaanderen. Normaal gezien zouden Nederland en Vlaanderen een groot gebied op de grens van Beveren en Hulst ontpolderen, maar bij onze

noorderburen stuitte dat op veel protest. In Beveren zijn de werkzaamheden al volop bezig. Het grootste deel van de pachters op de Hedwigepolder zijn Vlaamse en Beverse landbouwers. Natuurpunt en Bond Beter Leefmilieu vinden het besluit van de Nederlandse overheid volstrekt ongeloofwaardig. 'Nederland koopt hoogstens uitstel en schuift de hete aardappel door naar de Europese Commissie.'

Volkskrant: Nauwelijks alternatief voor ontpoldering

21 april 2009 GOES - Kabinet zwicht voor 'Zeeuwse ziel' en behoudt polder, in weerwil van verscheidene adviezen.

Natuurorganisaties in Nederland en Vlaanderen zijn verbijsterd over het kabinetsbesluit om toch maar geen Zeeuwse polder onder water te zetten, ter compensatie van het natuurverlies als gevolg van de verdieping van de Westerschelde. 'Mensen stemmen, vogels en vissen niet', schampert de Zeeuwse Milieufederatie. De ZMF kritiseert het alternatief van het kabinet – slikken omzetten in schorren: 'Ecologisch gezien een nutteloze maatregel. Je zet de ene soort natuur (slik) om in een andere soort natuur (schor) en daarvoor wordt ook nog eens 180 miljoen euro uitgegeven.'

Afgelopen vrijdag maakte minister Gerda Verburg (Natuur) bekend dat het kabinet tegemoet komt aan de bezwaren van de meeste Zeeuwen én de Tweede Kamer tegen ontpoldering: de Hertogin Hedwigepolder in Zeeuws Vlaanderen blijft behouden als landbouwgebied.

Het kleine aantal gebruikers van de 300 hectare grote polder en hun grote schare sympathisanten reageerden verheugd. 'Weg met Gerda. Ze wil ons verdrinken', hadden ze twee jaar geleden nog op protestborden in de bedreigde polder geschreven. Land onder water zetten 'snijdt in de Zeeuwse ziel', beaamde commissaris van de koningin Karla Peijs.

Het kabinet heeft besloten het natuurherstel toch buitendijks te realiseren, via de aanleg van schorren, een alternatief dat al eerder was voorgesteld door de Zeeuwse Waterschappen. Dat kan bijvoorbeeld door dammetjes aan te leggen op bepaalde plaatsen in de Westerschelde, waardoor slikken (modderplaten) ophogen, begroeid raken en schor worden.

Maar tien jaar geleden werd een soortgelijk voornemen nog afgeblazen omdat het onvoldoende natuurcompensatie opleverde en in strijd was met de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. Ook de commissie-Nijpels, die afgelopen jaar naar alternatieven voor ontpoldering heeft gezocht, heeft de aanleg van buitendijkse schorren ontoereikend genoemd. Volgens commissievoorzitter en VVD-coryfee Ed Nijpels worden daarmee de natuurdoelen niet gehaald.

Ook de Europese Commissie constateerde in 2001 al dat ontpoldering waarschijnlijk 'de enige effectieve maatregel' is om de natuurschade te herstellen die voortvloeit uit de uitdieping van de Westerschelde ten behoeve van de Antwerpse haven. Reken maar dat in Zeeland de afgelopen tien jaar met man en macht is gespeurd naar alternatieven. Want alles liever dan land onder water zetten, een maatregel die bij veel Zeeuwen herinneringen oproept aan de watersnoodramp van 1953. De provincie Zeeland zette in 2006 een commissie onder leiding van voormalig Unilever-topman Floris Maljers aan het werk, maar die vond geen serieus alternatief. De commissie-Nijpels, ingesteld door minister Verburg, kwam vorig jaar tot dezelfde conclusie. Ontpolderen is de beste, snelste en goedkoopste weg naar natuurherstel, verkondigde Nijpels.

Die onafhankelijke, duurbetaalde adviezen worden genegeerd door het kabinet. Omdat er geen draagvlak voor ontpoldering is, zei minister Verburg vrijdag. Ze hield wel nadrukkelijk een slag om de arm: als de Europese Commissie niet akkoord gaat, moet er alsnog worden ontpolderd.

De Europese Commissie heeft zich herhaaldelijk zeer kritisch uitgelaten over de plannen voor natuurcompensatie in de Westerschelde. Ze heeft Nederland zelfs gedreigd voor het Europese Hof van Justitie te slepen. Nijpels zelf acht de kans klein dat de commissie akkoord zal gaan met het slikken-voor-schorrenplan. In Brussel was gisteren niemand bereikbaar die daarover iets kon zeggen. De ZMF denkt dat ook minister Verburg wel inziet dat Brussel vermoedelijk niet akkoord gaat. Maar als de EU-commissie dwarsligt, kan het kabinet zelf zijn handen in onschuld wassen. 'Europa mag de hete kolen uit het vuur halen', aldus de ZMF.

III. Opinies

NIOO- KNAW: Kabinetsplan Westerschelde maakt alles erger

Door Peter M.J. Herman en vijf andere ecologen (gepubliceerd in NRC-handelsblad 22 april 2009)

Het kabinet mist de moed om de afgesproken ontpoldering uit te voeren. Dat is al erg. Maar erger is het zelfbedachte plan om van slik schor te maken

Het kabinet heeft besloten om de Hedwigepolder niet te ontpolderen. Die ontpoldering was, na een gezamenlijk Belgisch-Nederlands onderzoek, als een noodzakelijk natuurherstel voorgesteld. Twee opeenvolgende adviescommissies, waarin vrijwel alle specialisten zitting hadden, hebben de ontpoldering als beste alternatief omschreven. Het kabinet betwist deze conclusies niet, maar neemt een andere beslissing, omdat draagvlak voor ontpoldering ontbreekt.

De vaargeul van de Westerschelde is de laatste vijf decennia herhaaldelijk verdiept en verbreed om de toegang van grotere schepen mogelijk te maken. Dit heeft vergaande gevolgen gehad. Het getij dringt dieper en heviger de Westerschelde binnen. De voorbije eeuw is de getijslag (het verschil tussen laag- en hoogwater) in Antwerpen met zo'n 80 cm toegenomen. Door de ingrepen 'versteilt' het estuarium: de slikplaten komen hoger te liggen, terwijl de geulen dieper worden. Het tussenliggende ondiepe gebied, belangrijk voor bodemleven en vissen, verdwijnt. De waarde van de slikken voor steltlopers vermindert. Ook verruwt het estuarium: de stroomsnelheden verhogen, waardoor het bodemleven minder gemakkelijk een plaats vindt.

Bovendien worden fundamentele evenwichten van het estuarium bedreigd. In de huidige Westerschelde bestaat een scheiding tussen eb- en vloedgeulen. Daartussen ontwikkelen zich de slikken en platen die voor het bodem- en vogelleven van groot belang zijn. Verdieping van de hoofdgeul en insnoering van het estuarium (door historische inpolderingen) dreigen ertoe te leiden dat dit zogenaamde meergeulensysteem omklapt naar een systeem met een enkele geul, omgeven door hooggelegen schorren en bijna zonder platen. Dit omklappen kan heel plots, al kan niemand precies vertellen wanneer dit gebeurt.

Om al deze redenen was er een gedegen grondslag voor de plannen om het estuarium uit te breiden. Een ruimer estuarium geeft, zelfs bij een diepere vaargeul, de natuurlijke processen meer mogelijkheden om een stabiel en ecologisch rijk estuarium te behouden. De ontpoldering van de Hedwigepolder werd daarbij als een eerste stap gezien. Tevens was deze vastgelegd als verplichting in de internationale verdragen met België.

Het kabinet heeft nu besloten dat er onvoldoende draagvlak is. Dat is erg, omdat Nederland hiermee voor het eerst te kennen geeft de natuurwaarden van de Westerschelde niet als leidraad te nemen voor de ontwikkelingsplannen.

Maar echt dramatisch is het alternatief dat wordt gekozen: men wil binnen in het estuarium schorren laten ontwikkelen door het aanleggen van strekdammen. Met andere woorden: inpoldering als alternatief voor ontpoldering! Deze maatregel gaat in tegen alle doelstellingen. Het estuarium wordt extra ingesnoerd, de versteiling wordt kunstmatig bevorderd, de komberging wordt verkleind en het getij wordt dieper het land ingedreven, het risico op een ééngeluysysteem wordt verhoogd en het estuarium dreigt te belanden in een toestand waarin het zand naar de zee exporteert, waardoor het verder uit evenwicht dreigt te geraken.

Daarnaast wordt overwogen om in het unieke natuurreservaat Saeftinghe te gaan baggeren, zogezegd om het schor te verjongen. Hierdoor wordt een belangrijk gebied voor vogels verstoord en weggebaggerd, dreigt historische vervuiling in het water van de Westerschelde terecht te komen en wordt over grote oppervlaktes bestaande en (internationaal gezien) unieke vegetatie vernietigd. Beide maatregelen worden bovendien ten onrechte voorgesteld als 'natuurherstel', terwijl ze feitelijk natuur en natuurlijke processen vernietigen.

Het is aan de politiek om te oordelen of er voor een maatregel voldoende draagvlak bestaat. Als dat niet zo is, dan moet men dat melden aan internationale partners en aan de Europese Commissie, en geduldig de straf daarvoor afwachten. Maar ontpolderen vervangen door inpolderen is een vergissing maskeren door er een blunder bovenop te stapelen.

Kabinet, als u niet de politieke moed kunt opbrengen om toekomstgerichte maatregelen voor de Schelde te treffen, doe dan alstublieft niets. Dat is nog altijd beter dan wat u nu van plan bent. Het besluit om de Hedwigepolder aan de Westerschelde niet te ontpolderen is dramatisch voor de bestuurlijke geloofwaardigheid van ons kabinet. In het verdrag tussen Nederland en Vlaanderen over de Schelde heeft onze regering zich niet alleen verplicht tot verdieping van de vaargeul, maar ook tot een nieuwe getijdennatuur: aan Nederlandse zijde 600 hectare en aan Vlaamse zijde 1000 hectare gereserveerd voor herstel van de Schelde. In Vlaanderen is al begonnen met de uitvoering. Door niet te ontpolderen geeft de regering aan dat belangen van toekomstige generaties ondergeschikt zijn aan emoties.

Prof.dr. Peter M.J. Herman, Radboud Universiteit Nijmegen; Prof.dr. Carlo H.R. Heip, Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ) / Universiteit Gent; Prof.dr. Patrick Meire, Universiteit Antwerpen; Prof.dr. Jack J.J. Middelburg, Universiteit Utrecht; Prof.dr. Lucas Stal, Universiteit van Amsterdam; Dr. Ad H.L. Huiskes. Allen zijn verbonden aan het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW).

VBN: Emoties belangrijker

Directeur Vogelbescherming Nederland (gepubliceerd in NRC-handelsblad 22 april 2009)

Het besluit om de Hedwigepolder aan de Westerschelde niet te ontpolderen is dramatisch voor de bestuurlijke geloofwaardigheid van ons kabinet. In het verdrag tussen Nederland en Vlaanderen over de Schelde heeft onze regering zich niet alleen verplicht tot verdieping van de vaargeul, maar ook tot een nieuwe getijdennatuur: aan Nederlandse zijde 600 hectare en aan Vlaamse zijde 1000 hectare gereserveerd voor herstel van de Schelde. In Vlaanderen is al begonnen met de uitvoering. Door niet te ontpolderen geeft de regering aan dat de belangen van toekomstige generaties ondergeschikt zijn aan emoties.

PZC - verslaggever: Kabinetbesluit tast Westerschelde aan

Door Harmen van der Werf (PZC, vrijdag 24 april 2009)

De aanleg van schorren en slikken in de Westerschelde om ontpoldering te voorkomen, is niet goed voor de natuur en ook niet voor de veiligheid, betoogt PZC-verslaggever Harmen van der Werf. Het alternatief dat het kabinet-Balkenende vorige week vrijdag heeft omarmd voor de ontpoldering van de Hedwigepolder, is geen alternatief.

De Westerschelde wordt er als natuurgebied slechter van en de kans op overstromingen in het achterland neemt erdoor toe.

De aanleg van nieuwe schorren en slikken in de Westerschelde is het alternatief voor ontpoldering dat het kabinet-Balkenende aan de Europese Commissie wil voorleggen. De nieuwe schorren en slikken kunnen alleen in de Westerschelde worden aangelegd en in stand worden gehouden, als ze worden vastgezet met strekdammen en steenbestortingen. Anders verdwijnen ze onherroepelijk in het water.

De Westerschelde is in Nederland nog één van de weinige echte intergetijdengebieden, samen met de Eems-Dollard. Zeewater kan er vrijelijk in- en uitstromen en ver in het Vlaamse achterland vloeit het samen met het rivierwater van de Schelde. Zandplaten, slikken en schorren maken deel uit van dit natuurlijke samenspel, dat overigens al danig is verstoord door eerdere verdiepingen.

In 1997, bij de vorige verdiepingswerken, is twintig kilometer geulwand verstevigd met steenbestortingen. Met name bij Walsoorden is dat gebeurd, om te voorkomen dat de vaargeul zo ver zou oprukken dat de oevers en uiteindelijk de dijken worden aangetast. De Westerschelde is er gekanaliseerd, in een keurslijf gedrukt. De aanleg van nieuwe schorren en slikken zal dit kanalisatieproces nog versterken.

Voor het functioneren van de Westerschelde als natuurgebied is dit niet goed, maar ook de veiligheid van het achterland is er niet mee gediend. De gemiddelde hoogwaterstanden in de Westerschelde en verderop in de Zeeschelde zijn sinds 1900 door inpolderingen en vorige verdiepingen veel sneller gestegen dan de zeespiegel. Bij Hansweert scheelde dat al in 1990 veertig centimeter en sinds die tijd is dat alleen verder gegaan.

Het verder in een keurslijf drukken van de Westerschelde door nieuwe schorren en slikken aan te leggen, zal ertoe leiden dat de hoogwaterstanden nog verder stijgen. Het zeewater dat de Westerschelde instroomt bij vloed, moet toch ergens heen. Antwerpen kan alvast de hoogwaterkeermuren verhogen.

Het alternatief voor ontpoldering is geen alternatief. Het is de politiek meest haalbare oplossing, vergelijkbaar met de beslissing van het kabinet-Den Uyl in 1974 tot aanleg van de stormvloedkering in de monding van de Oosterschelde. Het volledig afsluiten van de Oosterschelde was met dit besluit van de baan, maar achteraf was het veel beter (en goedkoper) geweest de Oosterscheldedijken te versterken. Zandplaten in de Oosterschelde kalven af. Het voedselaanbod voor vissen en schelpdieren is er dramatisch gedaald, onder meer omdat er geen rivierwater meer binnen kan komen.

Ondanks alle beschermende maatregelen dreigt de Oosterschelde het karakter van een levende zeearm te verliezen. De Westerschelde wacht hetzelfde lot bij de aanleg van nieuwe schorren en slikken.

Va
Verzonden: vrijdag 17 april 2009 16:09
Aan: undisclosed-recipients
Onderwerp: Persbericht besluit minister Hedwige

Beste redactie,

In de bijlage vindt u een persbericht van de Zeeuwse Milieufederatie (ZMF) over het besluit van de Minister over het niet ontpolderen in de Hedwigepolder.

Het kabinet neemt geen besluit over ontpolderen van de Hedwigepolder maar legt de verantwoordelijkheid in Brussel. Het kabinet gaat in Brussel voorstellen om buitendijks schor aan te leggen, en te kijken naar het afgraven van natuurgebied Saeftinghe. Het is een oplossing voor een politiek probleem maar de natuur in de Westerschelde is er niet mee geholpen. Weer uitstel en dus nog steeds onzekerheid in Zeeland...

LEES VERDER IN DE BIJLAGE.

Voor vragen en/of opmerkingen kunt u contact opnemen met .

Met een vriendelijke groet,

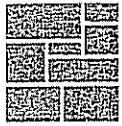
Zeeuwse Milieufederatie
Communicatie Coördinator

Postbus 334, 4460 AS Goes
Ravelijn de Groene Jager 5, 4461 DJ Goes

71

**De ZMF is op zoek naar een beleidsadviseur Gemeentelijk Beleid, nieuwsgierig?
Kijk dan eens op: www.zmf.nl**

Zeeuwse Milieufederatie

-Persbericht-

Goes, 17 april 2009

Minister schuift probleem Hedwige af *Westerschelde kind van de rekening*

Het kabinet neemt geen besluit over ontpolderen van de Hedwigepolder maar legt de verantwoordelijkheid in Brussel. Het kabinet gaat in Brussel voorstellen om buitendijks schor aan te leggen, en te kijken naar het afgraven van natuurgebied Saeftinghe. Het is een oplossing voor een politiek probleem maar de natuur in de Westerschelde is er niet mee geholpen. Weer uitstel en dus nog steeds onzekerheid in Zeeland.

De Zeeuwse Milieufederatie, Stichting het Zeeuwse Landschap en Vereniging Natuurmonumenten betreuren het besluit en hebben geen begrip voor het standpunt van het kabinet. Het kabinet kiest voor maatregelen die natuur voor natuur inwisselen en de problemen in de Westerschelde eerder lijken te vergroten dan te verkleinen. Dit terwijl het kabinet zelf aangeeft dat de natuur in het gebied al jaren achteruit gaat en in slechte staat verkeert.

Inmiddels heeft de overheid al miljoenen euro's uitgegeven aan onderzoeken, vergaderingen, commissies en adviesbureaus. De conclusie was steeds dat buitendijkse maatregelen niet de oplossing zijn voor de Westerschelde. Toch kiest de Nederlandse regering ervoor om met dat voorstel naar de Europese Commissie te gaan.

Als de Europese Commissie niet akkoord gaat met dit voorstel, haalt het kabinet ontpolderen weer uit de koelkast. Het lijkt erop dat de regering een besluit over de natuurmaatregelen in de Westerschelde naar Brussel wil afschuiven.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

7.1

Van:

Verzonden: maandag 30 maart 2009 13:53

Aan:

Onderwerp: RE: Info

Even de puntjes op de i:

1. Met het MvO van Kallo (5-2-01) besloten de bewindslieden in 2001 een besluit te nemen over de LTV.
Door zich op 12 oktober 2001 te committeren aan de LTV besluit de Nederlandse regering o.a. niet langer op ad hoc basis werkzaamheden in de Westerschelde uit te voeren . Ook Vlaanderen heeft zich akkoord verklaard met de LTV (besluit Vlaams parlement d.d. 15 mei 2001). Beide regeringen committeren zich in feite aan het streefbeeld dat uit 5 kenmerken bestaat, waaronder samenwerking van Nederland en Vlaanderen op bestuurlijk-politiek en operationeel gebied.
2. De doelstelling van de LTV is: Het ontwikkelen van een gezond en multifunctioneel estuarien watersysteem dat op duurzame wijze gebruikt wordt voor menselijke behoeften. De LTV is gericht op drie geprioriteerde functies: Veiligheid tegen overstromen, Toegankelijkheid van de Scheldehavens en Natuurlijkheid van het fysieke en ecologische systeem.
3. Met het MvO van Vlissingen (4 maart 2002) komen de bewindslieden overeen een Ontwikkelingsschets 2010 voor het Schelde-estuarium op te stellen. Het beleid moet worden gericht op het instandhouden van de fysieke systeemkenmerken van het estuarium en op het optimaal samengaan van veiligheid, toegankelijkheid en Natuurlijkheid binnen het Schelde-estuarium.

Met de beste groeten,

Ir. J. Claessens

Van:

Verzonden: maandag 30 maart 2009 11:47

Aan: Claessens, Jos

Onderwerp: Info

Jos

Voor ons dossier, kun jij checken of bijgaande info correct is?

Ik zou het zeer waarderen vandaag nog antwoord van u te ontvangen.

In 2001 besluiten de Nederlandse en Vlaamse overheid om niet langer op ad hoc-basis werkzaamheden aan de Westerschelde uit te voeren (Memorandum van Kallo, 5 februari 2001). Basis daarvoor is de Langetermijnvisie Schelde-estuarium voor de periode tot 2030, met als doelstellingen veiligheid, toegankelijkheid en natuurlijkheid.

Vlaanderen en Nederland maken zich sterk voor behoud van de Schelde als rivier met een unieke natuur van stromingen en getijden, in combinatie met een goede bescherming tegen overstromingen en een goede bereikbaarheid van de havens.

In oktober van 2001 commiteert de Nederlandse regering zich aan de Langetermijnvisie en maakt met Vlaanderen nadere afspraken over de uitwerking voor het beleid en beheer tot 2010 (Memorandum van Vlissingen, 4 maart 2002)

vriendelijke groet

ministerie TNV Directie Regionale Zaken

postadres: postbus 011, 5600 HC, Eindhoven

bezoekadres: keizersgracht 5, 5611 GB, Eindhoven

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Verzonden: zaterdag 18 april 2009 22:32
 Aan:
 Onderwerp: RE: Kabinetstandpunt Hedwigepolder/natuurherstel westerschelde

dank voor info.

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van:
 Verzonden: 17 april 2009 15:11
 Aan:
 Onderwerp: FW: Kabinetstandpunt Hedwigepolder/natuurherstel westerschelde

Zojuist heeft het kabinet het standpunt bekend gemaakt en het lijkt me voor jullie ook interessant om te vernemen.

Vr gr

Kabinet kiest voor buitendijks natuurherstel Westerschelde

Persbericht | 17-04-2009

Het kabinet geeft de voorkeur aan buitendijks natuurherstel langs de Westerschelde. Uit respect voor de gevoelens in Zeeland en gezien het politieke speelveld in de Tweede en Eerste Kamer heeft het kabinet besloten het natuurherstel buitendijks te realiseren.

Op voorstel van minister Gerda Verburg van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) heeft de ministerraad vandaag besloten uitvoering te geven aan het alternatief 'aanleg buitendijkse schor' van de Zeeuwse Waterschappen en zo nodig door het aanvullend (gedeeltelijk) overnemen van het alternatief 'Land van Saeftinghe' van de Stichting Levende Delta. Het kabinet zal de Europese Commissie informeren over het Nederlandse besluit om het natuurherstel langs de Westerschelde zonder ontpoldering te realiseren.

Het kabinet heeft jarenlang en zeer zorgvuldig gezocht naar alternatieven voor ontpoldering van de Hedwigepolder. Het feit dat ontpolderen van landbouwgrond voor het herstel van de natuur een vergaande maatregel is, zeker wanneer die plaatsvindt in een regio die verbonden is door de eeuwenlange strijd tegen het water, heeft daarbij een belangrijke rol gespeeld. Met het advies van de Commissie Natuurherstel Westerschelde (commissie Nijpels) rondt het kabinet de jarenlange zoektocht af. Voor de realisatie van het noodzakelijke natuurherstel is nu duidelijkheid nodig, aldus minister Verburg.

Het advies van de commissie Nijpels is volgens minister Verburg gedegen en helder. De commissie heeft zich zeer ingespannen om een geschikt alternatief voor ontpoldering te vinden. Het kabinet onderschrijft de opvatting van de commissie dat snelheid nu geboden is.

Het kabinet heeft geconstateerd dat ook na verschijning van het advies van de commissie Nijpels de maatschappelijke weerstand tegen ontpoldering onverminderd groot is. Met het

oog op het geringe draagvlak voor ontpoldering is er voor gekozen in te zetten op buitendijks natuurherstel.

Nederland kan op basis van eigen afwegingen en keuzes een pakket van maatregelen samenstellen dat passend is om de staat van instandhouding van de natuur langs de Westerschelde te verbeteren. De Europese Commissie kijkt of een lidstaat de natuurdoelen realiseert. Het is aan Nederland om aan te geven hoe het natuurherstel wordt gerealiseerd. Daarbij kan rekening worden gehouden met overwegingen van economische, sociale en culturele aard. Vandaar dat het Kabinet er vast van overtuigd is dat de thans gekozen optie in overeenstemming is met de regels die wij in Europa zijn overeengekomen.

Voor het kabinet staat voorop dat het natuurherstel van de Westerschelde plaatsvindt. De natuur in het gebied gaat al jaren achteruit en verkeert in een slechte staat. Het kabinet zal dan ook zeker stellen dat tijdig aan de opgave voor het natuurherstel, die vastligt in het Europese recht en in de Verdragen met Vlaanderen, wordt voldaan. Om die zekerheid te creëren is besloten om, wanneer onverhoopt blijkt dat de buitendijkse alternatieven op onoverkomelijke juridische bezwaren stuiten op basis van de Europese regelgeving, het oorspronkelijke voorstel voor ontpoldering van de Hedwigepolder uit te voeren. In het uiterste geval zal daarvoor dan een onteigeningsprocedure worden gestart.

73

Van:

Verzonden: woensdag 22 april 2009 11:38

Aan:

Onderwerp: RE: vraag van Zeeuws statenlid

Dank je wel!

Groet

Van:

Verzonden: woensdag 22 april 2009 11:34

Aan:

Onderwerp: RE: vraag van zeeuws statenlid

Zojuist Robesin/Partij van Zeeland gebeld en hem verteld dat de verdragen op 29 juli 2008 in het Staatsblad zijn gepubliceerd (kenmerk 2008, 307). Reden voor zijn vraag is om te weten of een van de verdragen dient te worden aangepast nu het kabinet niet heeft gekozen voor hedwige, op deze reactie heb ik geen antwoord gegeven.

vriendelijke groet

beleidsmedewerker
ministerie LNV-Directie Regionale Zaken

5600 HC, Eindhoven

zoekadres: keizersgracht 5, 5611 GB, Eindhoven

Van:

Verzonden: dinsdag 21 april 2009 14:49

Aan:

Onderwerp: vraag van Zeeuws statenlid

Dag

Zeeuws Statenlid Johan Robesin kwam uiteindelijk bij ons uit met vraag wanneer de Scheldeverdragen zijn gepubliceerd in de Staatscourant. Kun jij hem verder helpen? Zijn telefoonnummer is

Dank en groet

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 24 april 2009 14:50
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: mini-TSC op 15 mei in Antwerpen

Ik kan op 15 mei en het lijkt me inderdaad goed als ik erbij ben.

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 24 april 2009 11:21

Onderwerp: mini-TSC op 15 mei in Antwerpen

Hoi

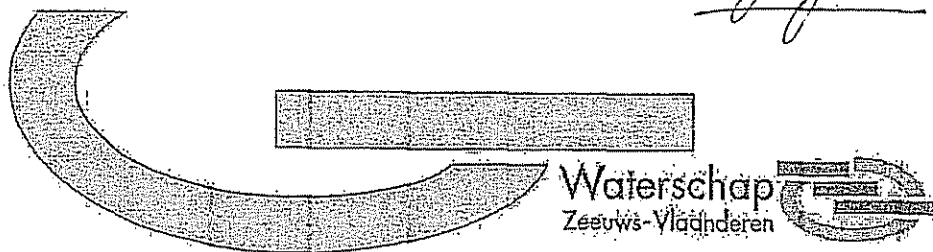
op verzoek van [redacted] is er een mini-TSC gepland op 15 mei a.s. (9.30 uur - 12.00 uur in Antwerpen/locatie nog niet bekend) om de gevolgen van het kabinetsbesluit over de Hedwige met elkaar te delen en te kijken welke acties opgepakt zouden kunnen worden. Ik heb [redacted] voorgesteld dat jullie erbij zouden moeten zijn. Graag even een reactie of jullie erbij kunnen zijn.

groetjes

n.b. ik zal er zelf niet bij zijn ivm nieuwe functie per 1 mei a.s. bij project Ruimte voor de Rivier. Mijn opvolger [redacted] begint 1 mei en zal erbij zijn.

programma water en gebruiksfuncties
DG Water
Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Disclaimer

De kustlijn van Zeeuws-Vlaanderen langs de Westerschelde strekt zich uit tussen Vlissingen/Breskens en Doel is ca 120 km lang. De waterkeringen bestaan uit dijken en grenzen aan de vaargeul met een in hoogte wisselend voorland; dit voorland biedt een natuurlijke bescherming aan de keringen. Is dit hoog gelegen (boven hoog water) dan gaat het om schorren, de lager gelegen slikken staan onder invloed van het dagelijkse getij. De dynamiek in het estuarium – en het menselijk ingrijpen – zorgen voor wijzigingen in deze opbouw, die de waterkeringbeheerder elke 5 jaar beoordeelt op de vereiste veiligheid.

De natuurlijkheid van dit gebied komt het beste tot z'n recht wanneer de verschillende componenten aan elkaar grenzend aanwezig zijn, d.w.z. diep water, ondiep water, slik, schor, dijk en binnenland. Bij de gekende natuurgebieden is dit zo: aan de zuidzijde o.a. het Verdrongen Land van Saefinghe, het Hellegat en het Paulinaschor en aan de noordzijde het schor van Waarde en het Zuidgors. De kwaliteit van een dergelijke cyclus zit hem in de uitwisseling van biotopen en organismen, die garant staan voor een robuust ecosysteem.

Er zijn evenwel een groot aantal kustvakken, waar de component schor in deze cyclus ontbreekt; dit is op die plaatsen, waar de vaargeul direct aan de waterkering grenst (de Everingen, de Pas van Terneuzen, het Middellgat en het Zuidergat bij Walsdoorden). Op andere plaatsen, waar bestortingen tussen de vaarweg en de waterkeringen zijn aangelegd, is de ruimte voor schorren volop aanwezig. Kunstmatige aanleg van schor kan hierbij plaatsvinden door het ophogen van het slik met voldoende resistente klei; vanuit België is regelmatig dergelijke klei voor recente uitgeoefende dijkversterkingprojecten betrokken.

Op de kaartbijlage is een verkenning opgezet van dergelijke gebieden aan beide zijden van de Westerschelde. Criterium hierbij is de minimale breedtemaat van het voorland (100 m) als slikken; van de aldus opgespoorde 1350 ha slikkengebied zou 675 ha kunnen worden ingericht als schor met een gemiddelde breedte van 80 m. Een nadere analyse van gebieden of toegepaste criteria zal kunnen leiden tot aanpassing van dit areaal. Een eerste verkenning van de bijbehorende kosten van aanleg worden geraamd op ca € 180 mln.

Deze variant is meermalen ingebracht in de diverse onderzoekscommissies en meermalen afgewezen i.v.m. onvoldoende natuurlijkheid. Te overwegen valt het kader waarin de genoemde ingrepen nader te bezien. De optimale natuurlijkheid van het Schelde-estuarium levert voor de geul een diepte op van 8 m; door de gewenste toegankelijkheid wordt dit op een diepte van 13,00 m gehouden. Het gevolg is, dat alle natuurlijkheid (niet meer dan) een afgeleide hiervan kan zijn. Daarmee is het vervangen van slikken door schorren een afgeleide, positieve bijdrage aan de natuurlijkheid.

Op deze manier kan invulling worden gegeven aan een kwalitatieve opwaardering van de bestaande buitendijkse gebieden door het volledig maken van het beoogde biotoop. Een dergelijke kwalitatieve benadering schijnt in eerder stadium met succes te zijn toegepast bij de compensatie van natuurwaarden voor de Maasvlakte II. Daarnaast profiteert de waterkering van de beschermende werking van de aan te leggen schorgebieden.

slie en schorren

1.360 ha oppervlakte rillen na aanleg schor. 675 ha oppervlakte toekomstig schor. 675 ha

Totaal nieuwe schor 675 ha

Plan 1: 1:25000
 Datum: 1994
 Toestand: 1994
 Toestand: 1994

Oppervlakte toekomstig schor op bestaande slieken.
 Zuidelijke - noordelijke oever Vlietland

Sector: VVW		Afdeling: WK	
Projectnaam:	Slieken	Datum:	1994
Beschrijving:	...	Opsteller:	...
Overschrijving:	...	Controle:	...
Duidelijke naam:	Slieken	Projectnummer:	307002113

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Minister G. Verburg
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Onderwerp:
Notitie Aanleg buitendijks schor Westerschelde Zuid en Noord
Commissie Natuurherstel Westerschelde

Den Haag, 9 maart 2009

Geachte mevrouw Verburg,

Tijdens de hoorzitting van de vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat op 19 februari jl. is door het Waterschap Zeeuws-Vlaanderen een vernieuwd alternatief naar voren gebracht. Het betreft de aanleg buitendijks schor Westerschelde Zuid en Noord. Dit vernieuwde alternatief is in essentie een uitbreiding van het eerder door de Gemeente Hulst aan de vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat aangereikte alternatief voor "aanleg buitendijks schor" langs de kustlijn van Zeeuws-Vlaanderen (27 november 2007). De Commissie Natuurherstel Westerschelde heeft dit alternatief reeds beoordeeld (zie bijlage 3 van Bijlagenrapport, alternatief A2).

Hierbij zend ik u de notitie "Aanleg buitendijks schor Westerschelde Zuid en Noord" opgesteld door de (voormalige) Commissie Natuurherstel Westerschelde waarin voor de volledigheid een beoordeling wordt gegeven van het vernieuwde alternatief.

Met vriendelijke groet,

drs. E.H.T.M. Nijpels

Beoordeling alternatief Waterschap Zeeuws-Vlaanderen "Aanleg buitendijks schor Westerschelde Zuid en Noord"

Het Waterschap Zeeuws-Vlaanderen heeft tijdens de hoorzitting van de Vaste kamercommissie voor Verkeer en Waterstaat (19 februari 2009) over het natuurherstel van de Westerschelde een nieuw alternatief aangereikt voor de ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder. Dit nieuwe alternatief is in essentie een uitbreiding van het eerder door de Gemeente Hulst aan de Vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat aangereikte alternatief voor "aanleg buitendijks schor" langs de kustlijn van Zeeuws-Vlaanderen (27 november 2007). De Gemeente heeft daarbij in samenspraak met het Waterschap Zeeuws-Vlaanderen een voorstel gedaan voor het creëren van buitendijkse schorren als voorland voor de waterkering. Op de beoogde locaties voor het creëren van schorren zijn nu droogvallende slikken aanwezig. Het nieuwe voorstel van het Waterschap uit 2009 gaat tevens in op de mogelijkheden voor het creëren van buitendijkse schorren als voorland langs de kustlijn aan de zuidkant van Walcheren en Zuid-Beveland. Het Waterschap heeft becijferd dat indien slikken direct langs de kustlijn van Walcheren, Zuid-Beveland en Zeeuws-Vlaanderen gedeeltelijk worden omgezet in schor in totaal 675 hectare aan schorren kan worden gecreëerd en dat hiermee ongeveer € 180 miljoen aan kosten is gemoeid. De schorren worden gecreëerd door het aanbrengen van voldoende resistente klei, daarmee wordt naar de mening van het Waterschap zowel een kwalitatieve opwaardering gegeven van de buitendijkse gebieden als dat er een beschermende werking voor de waterkering van uit gaat.

De Commissie Natuurherstel Westerschelde heeft in haar beoordeling van alternatieven voor het ontpolderen van de Hertogin Hedwigepolder een beoordeling gemaakt van het eerder genoemde alternatief van de Gemeente Hulst (e.a). Deze beoordeling is opgenomen in het bijlagendocument behorende bij het adviesrapport van de Commissie (bijlage 2 beoordeling alternatieven, alternatief A2 "geforceerde schorvorming, blz.10-11). Bij deze beoordeling is niet alleen gekeken naar het alternatief van de Gemeente, maar naar een cluster van alternatieven waarbij op diverse locaties in de Westerschelde geforceerde buitendijkse schorvorming wordt nagestreefd. Impliciet is hierin dus ook het 'nieuwe' alternatief van het Waterschap beoordeeld.

Onderstaand treft u de actualisatie aan van de beoordeling van Alternatief A2 "Geforceerde vorming van buitendijkse schorren (...)" waarbij het nieuwe alternatief van het Waterschap voor het creëren van 675 hectare aan schorren expliciet is meegenomen.

Alternatief A2. Geforceerde vorming van buitendijkse schorren en slikken op het voorland d.m.v. de aanleg van strekdammen.

Natuurlijkheid	Draagvlak	Realisatietijd	Kosten
Ruimte voor estuariene processen	Toezeggingen en convenanten	Minimale realisatietijd	Kosteneffectiviteit
Versterken natuurlijke kenmerken	Meekoppelen	Aantal betrokken partijen	
Robuustheid	Maatschappelijk (lokaal) draagvlak	Technische complexiteit	
	Alternatieve financieringsmogelijkheden	Procedurerisico's	

Toelichting:

Ruimte voor estuariene processen: deze projecten omvatten de transformatie van estuariene natuur in evenwicht met de natuurlijke processen, in estuariene natuur in onevenwicht daarmee. De constructie door middel van resistente klei en/of strekdammen zal naar verwachting dit onevenwicht min of meer stabiliseren. De projecten leiden niet tot een creëren van extra ruimte voor estuariene natuur. Ze zullen leiden tot een verdere vernauwing van de stroomvoerende doorsnede van het estuarium en tot een focusing van de getijdenenergie in de geulen. Dit zal naar verwachting leiden tot een verdere getijdoordringing en verschuiving van de energiedissipatie naar bovenstreams. Deze verwachte effecten staan haaks op de doelstellingen zoals die in de Langermijnvisie gepresenteerd zijn. Men kan deze projecten het beste zien als een milde vorm van inpoldering, waarbij een deel van het ondiepe gedeelte van het estuarium verder wordt verondiept, waardoor de stroming zich nog meer dan eerst zal concentreren in de diepe geulen.

Versterken natuurlijke kenmerken: Wanneer er harde overgangen door middel van resistente klei en/of strekdammen aangelegd worden is er weinig kans op herstel van natuurlijke processen en de daaruit resulterende gradiënten (habitats). Hooguit creëert men nieuwe artificiële en harde grenzen tussen diepe snelstromende geulen en snel aanzandende ondieptes die op termijn aan het estuarium worden onttrokken. In de overgangsfase zullen deze gebieden tot de 'laagdynamische' types behoren.

Door de projecten wordt het ene kwalificerende habitattype (H1130 estuarium; zand- en slikplaten) omgezet in een ander habitattype (H1330; schorren).

Als gevolg van de projecten wordt de foerageerfunctie van kwalificerende vogels (bodemfauna-eters van slik- en zandgebieden) beperkt op een schaal van maximaal 675 hectare. Naar verwachting beïnvloedt dit de ontwikkeling de draagkracht (foerageerfunctie) van deze kwalificerende vogels negatief. Tegelijkertijd ontstaan nieuwe hoogwatervluchtplaatsen en rust-, broed- en foerageergebieden voor andere kwalificerende vogels (o.a. ganzen).

Robuustheid maatregel: de verharding en verstarring van het estuarium wordt door deze maatregel alleen maar bespoedigd. Dit zal, met name in het oosten van de Westerschelde, verder bijdragen aan de vorming van een ééngeulssysteem, en een versterkende invloed hebben op de effecten van de verdieping. In feite kunnen deze projecten een eerste stap zijn in de transformatie van de Westerschelde in een rivier met laterale kribben.

Toezeggingen en convenanten: heeft voor zover bekend geen invloed op toezeggingen en convenanten.

Meekoppelen: Mogelijk kan de aanleg van buitendijks schor worden gecombineerd met het verbeteren van de waterkerende functie van de dijken.

Maatschappelijk (lokaal) draagvlak: er zijn beperkte nadelige effecten op andere functies. Er is, volgens informatie van de provincie Zeeland, breed maatschappelijk draagvlak. De opmerkingen van Vogelbescherming Nederland (tijdens de hoorzitting) duiden niet op draagvlak voor deze maatregel bij deze organisatie.

Mogelijk ondervindt de planvorming rond de Westerschelde Container Terminal (WCT) hinder van de aanleg van schor op de Kaloot (60 ha).

Alternatieve financieringsmogelijkheden: lijken op voorhand niet aanwezig.

Minimale realisatietijd: het aanleggen van strekdammen en/of het opbrengen van resistente klei kan relatief snel gerealiseerd worden.

Aantal betrokken partijen: Rijkswaterstaat, Ministerie van LNV, Waterschappen, Zeeland Seaports

Technische complexiteit: het aanleggen van strekdammen en/of het opbrengen van resistente klei is weinig complex en er is al veel ervaring mee.

Procedurerisico's: vergunning (Natuurbeschermingswet 1998) en ontheffing (Flora- en faunawet), mogelijk mer-plichtig.

Kosteneffectiviteit: gezien de vrij beperkte natuurwinst die geboekt wordt in relatie tot het verder vastleggen van het systeem maakt dat het een weinig kosteneffectieve maatregel (€ 180 miljoen voor 675 ha natuuruomzetting) is.

109

Van:

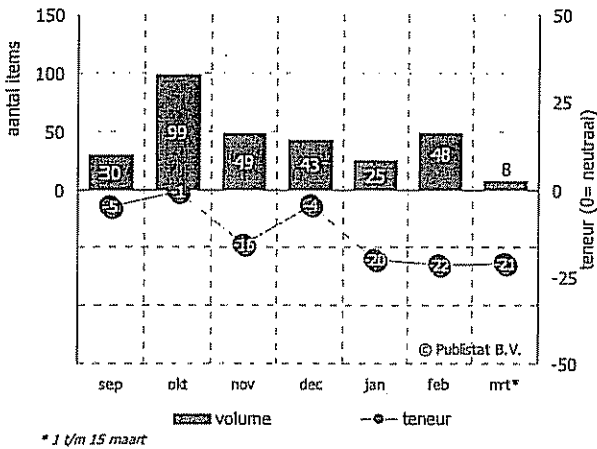
Verzonden: dinsdag 7 april 2009 09:23

Aan:)

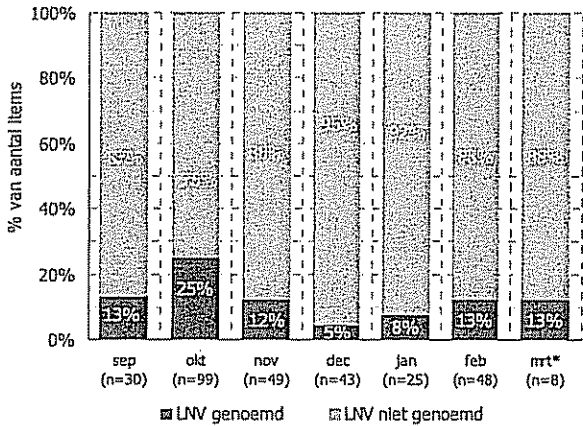
Onderwerp: FW: Detintieve Rapportage Media-analyse Hedwigepolder

Bijlagen: 2009-03-24 Definitieve factsheet Hedwigepolder 01 sept - 15 mrt 2009.pdf

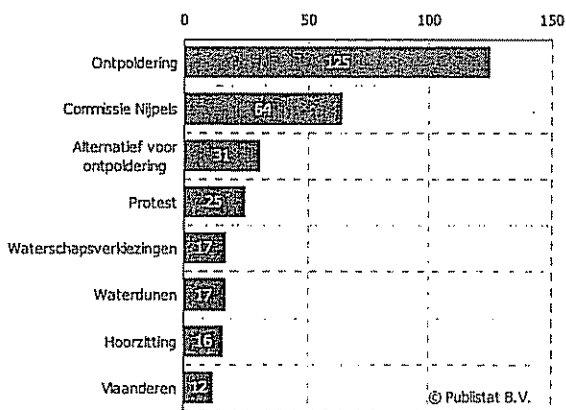
Mediabeeld Ontpoldering
Volume en teneur 1 sep 08 - 15 mrt 09

Zichtbaarheid LNV
1 sep 08 - 15 mrt 09

Issues Ontpoldering
Aantal vermeldingen 1 sep 08 - 15 mrt 09

1 "Het ontpolderen kan, hier en elders langs de Westerschelde, onmogelijk een duurzame natuurcompensatie opleveren." (Lezer in PZC, 25-10)
 2 "Vier uur vergaderen en een twintigtal deskundigen later is de Tweede Kamer er meer dan ooit van overtuigd: zet de Hedwigepolder niet onder water. Er zijn alternatieven." (PZC, 20-2)
 3 "Omwille van partijpolitiek en vage beloften van de minister van LNV gingen zowel de Eerste als de Tweede Kamer tegenstribbelend over tot acceptatie van de verdragen." (PZC, 10-3)
 4 Kop: PZC hekelt reactie Nijpels op alternatief (PZC, 22-11)

Mediabeeld ontpoldering vrijwel de gehele periode negatief; rapport commissie Nijpels zorgt voor relatief veel aandacht en leidt alleen in oktober tot minder kritisch beeld

- Ontpoldering krijgt in oktober de meeste aandacht in de media. Dit komt voornamelijk door de bekendmaking van de resultaten van het onderzoek van de commissie Nijpels. De media benadrukken dat de commissie tot de conclusie komt dat ontpolderen van de Hedwigepolder de beste oplossing is voor natuurherstel in de Westerschelde. Dit heeft een positieve invloed op het mediabeeld van ontpoldering.
- Eind oktober neemt de kritische berichtgeving toe, voornamelijk door ingezonden brieven en opiniestukken naar aanleiding van het advies van de commissie. De schrijvers vinden het onterecht dat de Hedwigepolder als alternatief wordt aangewezen.¹
- De aandacht voor ontpoldering daalt in november relatief sterk, maar de kritiek op de ontpoldering naar aanleiding van het advies van de Commissie Nijpels houdt aan. Ontpoldering speelt onder andere een rol in de media tijdens de Waterschapsverkiezingen. De PvdA vindt bijvoorbeeld dat ontpoldering niet toegestaan mag worden (PZC, 15-11).
- In december is de berichtgeving over ontpoldering minder uitgesproken. Eind december geeft actiegroep 'Red onze Polders' in de media aan dat ze ervan overtuigd is dat de ontpoldering nog tegen te houden is (o.a. BN/De Stem, 30-12).
- De eerste drie maanden van 2009 is de aandacht voor ontpoldering afgenomen. Het mediabeeld van ontpoldering is relatief ongunstig, onder andere door nieuws over de hoorzitting in de Tweede Kamer met betrekking tot de ontpoldering van de Hedwigepolder. Hier staat de Tweede Kamer kritisch tegenover. In februari komt ontpoldering tevens negatief in het nieuws door protestacties van 'Red onze Polders' en 'De Levende Delta' (o.a. PZC, 2-2).

Het ministerie relatief weinig zichtbaar in de berichtgeving over ontpoldering; meer aandacht voor LNV in oktober

- De zichtbaarheid van het ministerie in oktober komt vooral door de berichtgeving over de presentatie van het rapport van de commissie Nijpels. In het merendeel van deze berichten komt het ministerie passief naar voren, omdat de media enkel noemen dat de minister het rapport in ontvangst neemt.
- Het ministerie en de minister komen weinig actief in het nieuws naar voren, veelal staat het standpunt van anderen centraal, bijvoorbeeld in ingezonden brieven over de besluitvorming rondom de ontpoldering.³

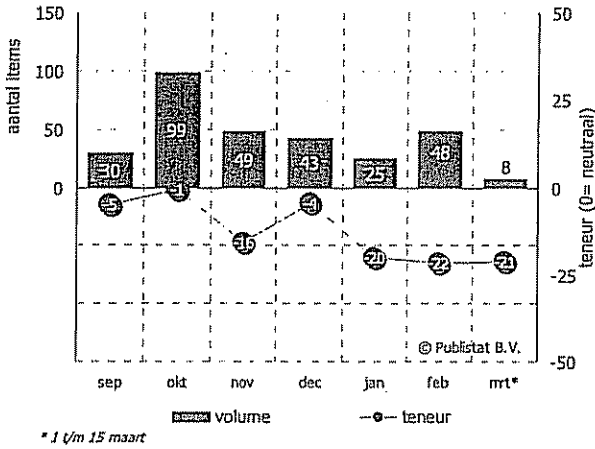
Aandacht in media richt zich voornamelijk op de ontpoldering van de Hedwigepolder

- De media-aandacht voor het issue Ontpoldering wordt vooral gedreven door gebeurtenissen omtrent de Hedwigepolder. De ontpoldering van de Hedwigepolder overschaduwde de discussie in de media over ontpoldering in het algemeen.
- De commissie Nijpels komt relatief vaak in beeld in de berichtgeving. Met de presentatie van het rapport, waarin ontpoldering van de Hedwigepolder wordt bepleit, komt ontpoldering positief in beeld. In november neemt de kritiek op de conclusies van de commissie echter toe.⁴
- In de media worden diverse alternatieven aangedragen voor de ontpoldering van de Hedwigepolder. ZLTO en Levende Delta stellen bijvoorbeeld dat het onder water zetten van Saefinghe een goed alternatief is (o.a. 20-11, BN/De Stem).
- Protest komt voornamelijk in beeld door de actie van 'Red onze Polders' en 'De Levende Delta'.
- Ontpoldering is in beeld met de Waterschapsverkiezingen, omdat meerdere partijen hierover een standpunt innemen.
- Het issue Vlaanderen komt naar voren als Belgische issues in verband worden gebracht met ontpoldering in Nederland, bijvoorbeeld door het bericht dat Vlaanderen niet mee wil betalen aan een alternatief voor de ontpoldering van de Hedwigepolder (NRC, 23-10).

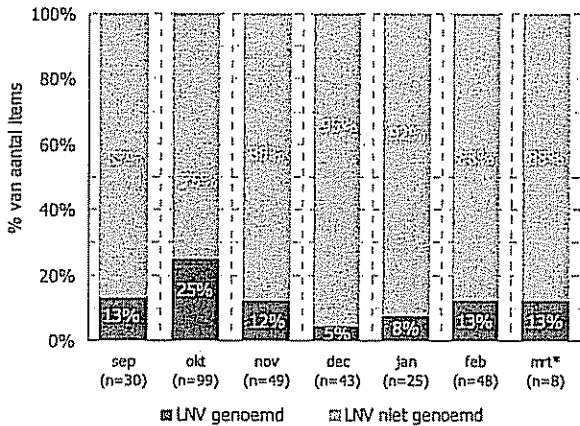
Mediabeeld Ontpoldering

Volume en teneur 1 sep 08 - 15 mrt 09

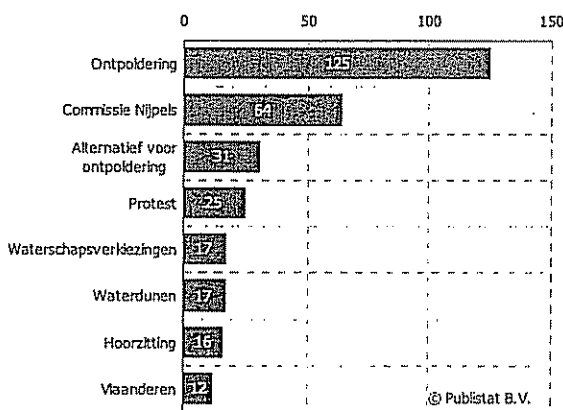
Zichtbaarheid LNV

1 sep 08 - 15 mrt 09

Issues Ontpoldering

Aantal vermeldingen 1 sep 08 - 15 mrt 09

Mediabeeld ontpoldering vrijwel de gehele periode negatief; rapport commissie Nijpels zorgt voor relatief veel aandacht en leidt alleen in oktober tot minder kritisch beeld

- Ontpoldering krijgt in oktober de meeste aandacht in de media. Dit komt voornamelijk door de bekendmaking van de resultaten van het onderzoek van de commissie Nijpels. De media benadrukken dat de commissie tot de conclusie komt dat ontpolderen van de Hedwigepolder de beste oplossing is voor natuurherstel in de Westerschelde. Dit heeft een positieve invloed op het mediabeeld van ontpoldering.
- Eind oktober neemt de kritische berichtgeving toe, voornamelijk door ingezonden brieven en opiniestukken naar aanleiding van het advies van de commissie. De schrijvers vinden het onterecht dat de Hedwigepolder als alternatief wordt aangewezen.¹
- De aandacht voor ontpoldering daalt in november relatief sterk, maar de kritiek op de ontpoldering naar aanleiding van het advies van de Commissie Nijpels houdt aan. Ontpoldering speelt onder andere een rol in de media tijdens de Waterschapsverkiezingen. De PvdA vindt bijvoorbeeld dat ontpoldering niet toegestaan mag worden (PZC, 15-11).
- In december is de berichtgeving over ontpoldering minder uitgesproken. Eind december geeft actiegroep 'Red onze Polders' in de media aan dat ze ervan overtuigd is dat de ontpoldering nog tegen te houden is (o.a. BN/De Stem, 30-12).
- De eerste drie maanden van 2009 is de aandacht voor ontpoldering afgenomen. Het mediabeeld van ontpoldering is relatief ongunstig, onder andere door nieuws over de hoorzitting in de Tweede Kamer met betrekking tot de ontpoldering van de Hedwigepolder. Hier staat de Tweede Kamer kritisch tegenover. In februari komt ontpoldering tevens negatief in het nieuws door protestacties van 'Red onze Polders' en 'De Levende Delta' (o.a. PZC, 2-2).

Het ministerie relatief weinig zichtbaar in de berichtgeving over ontpoldering; meer aandacht voor LNV in oktober

- De zichtbaarheid van het ministerie in oktober komt vooral door de berichtgeving over de presentatie van het rapport van de commissie Nijpels. In het merendeel van deze berichten komt het ministerie passief naar voren, omdat de media enkel noemen dat de minister het rapport in ontvangst neemt.
- Het ministerie en de minister komen weinig actief in het nieuws naar voren, veelal staat het standpunt van anderen centraal, bijvoorbeeld in ingezonden brieven over de besluitvorming rondom de ontpoldering.³

Aandacht in media richt zich voornamelijk op de ontpoldering van de Hedwigepolder

- De media-aandacht voor het issue Ontpoldering wordt vooral gedreven door gebeurtenissen omtrent de Hedwigepolder. De ontpoldering van de Hedwigepolder overschaduwde de discussie in de media over ontpoldering in het algemeen.
- De commissie Nijpels komt relatief vaak in beeld in de berichtgeving. Met de presentatie van het rapport, waarin ontpoldering van de Hedwigepolder wordt bepleit, komt ontpoldering positief in beeld. In november neemt de kritiek op de conclusies van de commissie echter toe.⁴
- In de media worden diverse alternatieven aangedragen voor de ontpoldering van de Hedwigepolder. ZLTO en Levende Delta stellen bijvoorbeeld dat het onder water zetten van Saefinghe een goed alternatief is (o.a. 20-11, BN/De Stem).
- Protest komt voornamelijk in beeld door de actie van 'Red onze Polders' en 'De Levende Delta'.
- Ontpoldering is in beeld met de Waterschapsverkiezingen, omdat meerdere partijen hierover een standpunt innemen.
- Het issue Vlaanderen komt naar voren als Belgische issues in verband worden gebracht met ontpoldering in Nederland, bijvoorbeeld door het bericht dat Vlaanderen niet mee wil betalen aan een alternatief voor de ontpoldering van de Hedwigepolder (NRC, 23-10).

¹ "Het ontpolderen kan, hier en elders langs de Westerschelde, onmogelijk een duurzame natuurcompensatie opleveren." (Lezer in PZC, 25-10)

² "Vier uur vergaderen en een twintigtal deskundigen later is de Tweede Kamer er meer dan ooit van overtuigd: zet de Hedwigepolder niet onder water. Er zijn alternatieven." (PZC, 20-2)

³ "Omwillen van partijpolitiek en vage beloften van de minister van LNV gingen zowel de Eerste als de Tweede Kamer tegenstribbelend over tot acceptatie van de verdragen." (PZC, 10-3)

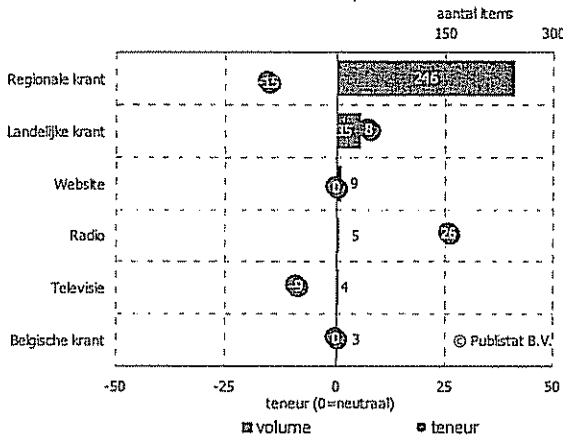
⁴ Kop: PvdZ hekelt reactie Nijpels op alternatief. (PZC, 22-11)

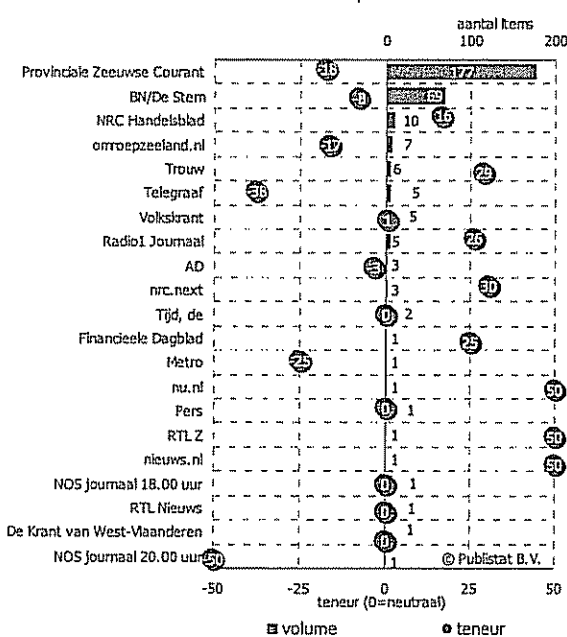
Beeldvorming

1 september 2008 t/m 15 maart 2009

Beeldvorming Ontpoldering per mediasoort
Volume en teneur 1 sep 08 - 15 mrt 09

Beeldvorming Ontpoldering per mediasoort
Volume en teneur 1 sep 08 - 15 mrt 09

Ruim 80 procent van de totale berichtgeving over ontpoldering in regionale dagbladen, mediabeeld is ongunstig. Landelijke dagbladen berichten juist overwegend positief

- Provinciale Zeeuwse Courant bericht veruit het meest. Berichtgeving over de Hedwigepolder domineert. Dit onderwerp komt ongunstig in beeld. In ingezonden brieven spreken Zeeuwen zich uit tegen ontpoldering van de Hedwigepolder: 'kapitaal en natuurvernietiging, aldus een lezer (PZC, 5-12).
- PZC bericht verder veelvuldig over verschillende protestacties tegen ontpoldering en het project 'Waterdunen'.⁸ Een hoofdcommentaar richt zich ook tegen ontpoldering van de Hedwigepolder.⁹
- BN/De Stem publiceert nauwelijks ingezonden brieven, maar bericht in analyses vooral over voor- en nadelen van ontpoldering. Kritiek op inpoldering is echter meer in beeld. BN/De Stem (5-12) bericht onder andere dat CDA-Zeeland opnieuw tegen ontpoldering is.
- Landelijke kranten berichten minder vaak over de ontpoldering. NRC Handelsblad bericht het meest. Dominant onderwerp in landelijke bladen is het advies van Commissie Nijpels dat ontpolderen 'verreweg de beste methode' is om de natuur in de Westerschelde te herstellen (o.a. AD, 22-10). Hierdoor is het mediabeeld voor ontpoldering gunstig. Telegraaf plaatst echter 5 kritische berichten. In oktober bericht Telegraaf over het verzet tegen de ontpoldering en plaatst 2 kritische ingezonden brieven over de conclusie van de Commissie Nijpels. Volgens een lezer had "de VVD-politicus zijn Nederlandschap op geen duidelijkere wijze kunnen verloochenen" (Telegraaf, 28-10). Telegraaf besteedt in februari aandacht aan de kritiek op Deltares.¹⁰
- Kritiek en steun voor ontpoldering is op websites in balans. Zo bericht omroepzeeland.nl over het advies van de Commissie Nijpels, en meldt daarnaast dat het CDA en de VVD vindt dat de commissie alternatieven 'te makkelijk opzij schuift' (omroepzeeland.nl, 21-10, 25-10).
- Radio1 Journaal bericht enkel over het advies van de commissie Nijpels waarmee de ontpoldering steun ontvangt. In RTL Nieuws en het NOS Journaal komen actievoerders tegen het onder water zetten van de Hedwigepolder in beeld, wat tot een ongunstig beeld leidt (21-10).

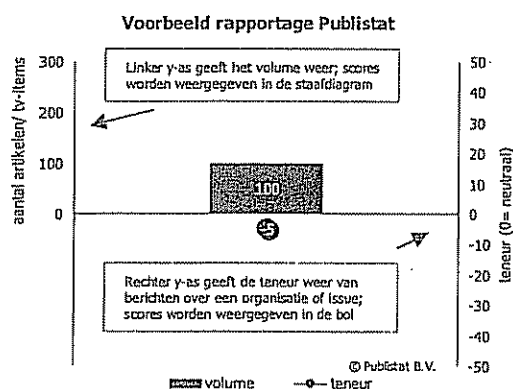
⁸ Kop: Kamerleden planten bomen Hedwigepolder (PZC, 3-2); Kop: Tienduizend kaarten tegen ontpoldering (PZC, 13-1); Kop: Verontruste inwoners bundelen het verzet tegen waterdunen (PZC, 1-10).

⁹ 'Is Hedwigepolder nu geen prachtige polder? Om die dan voor vele jaren te veranderen in een gistende en stinkende modderpoel. Daarin is leven natuurlijk wel mogelijk, maar het is toch niet waar we naar uitkijken.' (PZC, 14-2)

¹⁰ Terwijl instituut Deltares de Hertogin Hedwigepolder eerst als 'meest ongunstige plek voor ontpoldering' betitelde, publiceert het na overleg met de commissie Nijpels ineens een rapport met het tegenovergestelde advies. Malversabes, meent de stichting Levende Delta. (Telegraaf, 19-2)

Bijlage terminologie en bronnen

In opdracht van LNV analyseert Publistat alle publiciteit over ontpoldering in landelijke dagbladen, regionale en Belgische kranten, radio, televisie en teletekst. Het onderzoek biedt inzicht in wat de aandacht is voor het ministerie van LNV en de ontpoldering in de Nederlandse media. Hierbij wordt gekeken naar de wijze waarop de publiciteit zich ontwikkelt. De berichtgeving omvat o.a. artikelen over de discussie omtrent het ontpolderen van de Hedwigepolder in Zeeland.

Terminologie:

Mediabarometer™: de Mediabarometer geeft op een schaal van -50 (zeer ongunstig) tot 50 (zeer gunstig) de teneur van de berichtgeving weer over een organisatie, persoon, thema of prioriteit; voor de berekening van de teneurscore wordt ieder nieuwsitem geanalyseerd op inhoud en prominentie

Inhoud: voor het inhoudelijke oordeel wordt bepaald in welke mate de stakeholder als succesvol wordt neergezet, steun/kritiek ontvangt en al dan niet daadkrachtig overkomt

Prominentie: de prominentie wordt bepaald op basis van de plaats binnen het medium (bijv. paginanummer), omvang van het item en de plaats van de organisatie/persoon/issue binnen het artikel of item

Teneur: de teneur is een gewogen score op basis van de inhoud en prominentie van een bericht en wordt uitgedrukt in een score van -50 (zeer ongunstig) via 0 (neutraal) tot 50 (zeer gunstig)

Items/berichten: verzamelnaam voor artikelen uit printmedia, radio- en tv-items en berichten op teletekst en websites

Aandacht: aantal artikelen en radio- en tv-items over een onderwerp

Selectiecriteria: voor de media-analyse zijn de artikelen en items geanalyseerd waarbij wordt verwezen naar ontpoldering.

Bronnenlijst

Landelijke dagbladen	Regionale dagbladen, Teletekst en internet	Radio en Televisie
Algemeen Dagblad (AD) Telegraaf Volkskrant Trouw NRC Handelsblad (NRC) nrc.next Het Financieele Dagblad (FD) Metro Spits Pers De Tijd Tijd Nieuwslijn Flemish News	<i>Regionale dagbladen</i> Provinciale Zeeuwse Courant BN De Stem NOS Teletekst Nu.nl Nieuws.nl Omroepzeeland.nl	Radio 1 Journaal NOS Journaal 18:00 uur NOS Journaal 20:00 uur NOS Journaal 22:00 uur RTL Nieuws 19:30 uur RTL Z-nieuws Editie NL Hart van Nederland EénVandaag NOVA Netwerk Goedemorgen Nederland Buitenhof Rondom Tien

Zoektermen

De geanalyseerde berichtgeving is geselecteerd op de aanwezigheid van één of meer van de volgende termen:

Hedwigepolder OR Nijpels OR ontpolder!

Definitieve verslag Ministerstaf
Datum: 30 maart 2009

---

14. Rondvraag

a.

b.

c.

d. De ministerstaf neemt kennis van de laatste ontwikkelingen op het gebied van
de Westerschelde-kwestie en

1

Concept Verslag Ministerstaf
Datum: 6 april 2009

7

12. Rondvraag

- a. Er wordt stilgestaan bij de stand van zaken rond het Westerschelde-dossier .
- b

Concept Verslag Ministerstaf
Datum: 20 april 2009

---

15. Rondvraag

- a. Er wordt stilgestaan bij de stand van zaken rond het Westerscheldedossier
- b. ~~...~~
- c. ~~...~~
- d. ~~...~~
- e. ~~...~~
- f. ~~...~~